Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

9 decembrie 2015*

„Ajutoare de stat — Sectorul minier — Subvenție acordată de autoritățile elene în favoarea întreprinderii miniere Ellinikos Chrysos — Contract de cesiune a unei exploatații miniere la un preț inferior valorii de piață și scutire de taxele aferente operațiunii — Decizie prin care măsurile de ajutor sunt declarate ilegale și prin care se dispune recuperarea sumelor corespunzătoare — Noțiunea de avantaj — Criteriul investitorului privat”

În cauzele T-233/11 și T-262/11,

Republica Elenă, reprezentată de P. Mylonopoulos, de V. Asimakopoulos, de G. Kanellopoulos și de A. Iosifidou, în calitate de agenți,

reclamantă în cauza T-233/11,

Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou, cu sediul în Kifissia (Grecia), reprezentată inițial de K. Adamantopoulos, de E. Petritsi, de E. Trova și de P. Skouris și ulterior de K. Adamantopoulos, de E. Trova, de P. Skouris și de E. Roussou, avocați,

reclamantă în cauza T-262/11,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de É. Gippini Fournier și de D. Triantafyllou, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 2011/452/UE a Comisiei din 23 februarie 2011 privind ajutorul de stat C 48/08 (ex NN 61/08) acordat de Grecia în favoarea întreprinderii Ellinikos Chrysos AE (JO L 193, p. 27),

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din domnul M. Prek, președinte, doamna I. Labucka și domnul V. Kreuschitz (raportor), judecători,

grefier: doamna S. Spyropoulos, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 28 ianuarie 2015,

pronunță prezenta

* Limbile de procedură: greaca și engleza.

Hotărâre

Istoricul cauzei

1. *Cadrul factual*

1 Exploatările miniere Cassandra (Grecia) sunt situate în districtul regional Halkidiki (Grecia), care face parte din regiunea Macedonia Centrală (Grecia), în nordul peninsulei grecești, și cuprinde exploatarea minieră Olympias (Grecia), și anume o mină de plumb, de zinc și de aur, exploatarea minieră Stratoni (Grecia), și anume mine de plumb și de zinc, și exploatarea minieră Skouries (Grecia), și anume un zăcământ de minereu de cupru și de aur.

2 În urma anulării de către Symvoulio tis Epikrateias (Consiliul de Stat elen), la 6 decembrie 2002 (Hotărârea nr. 3615/2002), a autorizațiilor pentru proiectul de extindere existent al exploatării miniere Stratoni, pentru vicii de procedură, în special din cauza lipsei unei decizii ministeriale comune care să fie emisă de cei cinci miniștri competenți (miniștrii dezvoltării, mediului, agriculturii, culturii și sănătății), în această exploatare minieră nu s-au mai desfășurat activități. Pentru punerea în aplicare a acestei hotărâri, Ministerul Dezvoltării a adoptat două decizii: una prin intermediul căreia a fost interzisă orice extracție minieră la Stratoni și a doua prin intermediul căreia s-a dispus adoptarea unor măsuri de siguranță suplimentare.

3 La 18 februarie 2003, Ministerul Dezvoltării a emis o nouă autorizație pentru exploatare minieră la Stratoni și a anulat actele sale precedente din 7 ianuarie 2003 și din 29 ianuarie 2003. Cu toate acestea, activitățile au rămas suspendate în toate minele Cassandra, în întreg anul 2003.

4 Începând cu anul 1927, minele Cassandra au fost deținute de o societate elenă până la vânzarea lor prin licitație către TVX Hellas AE, o societate controlată de TVX Gold Inc., o societate canadiană care a fuzionat în luna iunie 2002 cu un grup canadian, a cărui societate-mamă este Kinross Gold Corp. (denumit în continuare „grupul Kinross”).

5 Având în vedere investițiile efectuate deja, precum și cheltuielile efectuate pentru refacerea mediului, astfel cum au fost impuse prin deciziile administrative și jurisdicționale menționate la punctele 2 și 3 de mai sus, TVX Hellas a suferit pierderi semnificative. În consecință, grupul Kinross a decis să întrerupă activitățile filialei sale în minele Cassandra începând cu luna ianuarie 2003 și să renunțe la piața elenă.

6 În vederea încetării definitive a activităților sale în Grecia, grupul Kinross a inițiat negocieri cu statul elen, care s-au finalizat, la 12 decembrie 2003, printr-un compromis extrajudiciar, ratificat prin articolul 51 din Legea elenă nr. 3220/2004 (denumit în continuare „compromisul extrajudiciar”).

7 Prin intermediul compromisului extrajudiciar, Republica Elenă a dobândit proprietatea activelor TVX Hellas, astfel cum sunt descrise în partea II a compromisului menționat, și i-a plătit acesteia din urmă o compensație pecuniară de 11 milioane de euro.

8 În aceeași zi, Republica Elenă a semnat un contract de vânzare a activelor respective cu Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou (denumită în continuare „Ellinikos Chrysos”), o societate constituită în vederea preluării acestor active, al cărei investitor principal era European Goldfields Ltd, o societate canadiană specializată în sectorul achiziției, prospecțiunii și dezvoltării exploatărilor miniere din Balcani. Acest contract a fost ratificat prin articolul 52 din Legea elenă nr. 3220/2004 (denumit în continuare „contractul în litigiu”).

2. *Dispozițiile contractuale relevante*

9 Articolul 51 din Legea elenă nr. 3220/2004 ratifică compromisul extrajudiciar și precizează că părțile la acesta au acceptat compromisul menționat în vederea evitării unor ani foarte costisitori de procedură și de contencios arbitral și judiciar, a căror soluționare ar fi incertă. Acest compromis constituie o îndeplinire reciprocă, totală și completă, a cerințelor atât din partea statului elen, cât și din partea TVX Hellas și a TVX Gold în privința tuturor drepturilor și creanțelor deținute de o parte în raport cu cealaltă parte.

10 În temeiul compromisului extrajudiciar, statul elen dobândește toate activele TVX Hellas și se angajează, pe de o parte, să îi plătească acesteia, cu titlu de compensație pecuniară rezonabilă, suma de 11 milioane de euro și, pe de altă parte, să descarce această societate și, respectiv, pe membrii consiliului său de administrație de orice răspundere administrativă sau penală sau de orice obligație în privința unor eventuale neîndepliniri ale obligațiilor rezultate în general din legislația privind protecția mediului, care sunt considerate prescrise. În plus, potrivit acestui compromis, transferul activelor respective se efectuează prin publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a legii de ratificare a acestui compromis, fără a fi necesare transcrierea și alte înregistrări, potrivit dispozițiilor relevante.

11 Articolul 52 din Legea elenă nr. 3220/2004 ratifică contractul în litigiu, prin intermediul căruia statul elen a cedat societății Ellinikos Chrysos toate activele care îi fuseseră transferate de TVX Hellas în temeiul compromisului extrajudiciar.

12 Potrivit articolului 1 din contractul în litigiu, statul elen vinde, cedează și livrează Ellinikos Chrysos toate activele TVX Hellas, „ca atare”, pe care le-a dobândit în temeiul compromisului extrajudiciar. Acest articol enumeră în continuare toate elementele de patrimoniu și prevede printre altele că „sunt cedate de către statul elen cumpărătorului și sunt valabile, în numele și pe seama sa, toate autorizațiile existente, administrative sau de alt fel, și acordurile care nu au fost anulate ori suspendate prin decizie judiciară, astfel cum sunt enumerate în anexa IV la prezentul contract”.

13 Articolul 1.3 din contractul în litigiu precizează că Ellinikos Chrysos „nu își angajează în niciun caz răspunderea pentru prejudiciile aduse mediului sau pentru prejudicii aduse terților care au survenit înainte de publicarea prin care este ratificat prezentul contract sau în raport cu care cauzele generatoare sunt anterioare publicării menționate”.

14 Potrivit articolului 2 din contractul în litigiu, „[p]rețul tuturor activelor care au aparținut TVX Hellas, vândute prin prezenta convenție, este de 11 milioane de euro” și „[a]cest preț trebuie plătit – în cinci zile lucrătoare de la publicarea legii de ratificare în Jurnalul Oficial – direct către TVX Hellas, pentru achitarea creanței pe care aceasta din urmă o are față de statul elen în temeiul compromisului extrajudiciar”.

15 În afară de angajamentele asumate în temeiul articolului 1.3 din contractul în litigiu, articolul 3 din contract, intitulat „Obligațiile cumpărătorului și ale statului elen”, descrie angajamentele reciproce ale părților. În temeiul articolului 3.1 din acest contract, cumpărătorul se obligă în special:

„a) să execute toate acțiunile și procedurile de protecție a mediului și de întreținere […] până la expirarea termenului – prevăzut la articolul 3.3 – stabilit pentru acordarea autorizațiilor și a acordurile necesare;

b) să inițieze, în fiecare mină sau parte a unei mine ale cărei autorizații de exploatare și acorduri aferente nu au fost anulate sau suspendate prin decizie judiciară toate actele pregătitoare care să facă posibilă intrarea lor în producție, într-un termen rezonabil care să nu depășească trei luni. În cadrul acestei reluări a funcționării minelor Cassandra, cumpărătorul va angaja personalul necesar la un moment determinat, în cadrul căruia vor figura foști lucrători ai minelor Cassandra […]”

16 Potrivit articolului 3.2 din contractul în litigiu, cumpărătorul se angajează, în plus, să „întocmească, în termen de maximum 24 de luni de la publicarea legii de ratificare a prezentului contract, un proiect complet de investiții privind dezvoltarea minelor Cassandra, precum și construirea și funcționarea uzinei metalurgice de aur, însoțit de toate studiile prevăzute de legislația relevantă care sunt necesare pentru obținerea tuturor autorizațiilor și a acordurilor aferente”.

17 În temeiul articolului 3.3 din contractul în litigiu, statul elen se obligă „[să] examineze proiectul de investiții, prezentat, potrivit termenilor din paragraful precedent, în termen de 2 luni și să emită toate autorizațiile necesare și acordurile în termen de maximum 10 luni”.

18 Articolul 3.4 din contractul în litigiu prevede că „[p]roiectul de investiții, după aprobarea acestuia de către autoritățile competente, este considerat anexă la prezentul contract și parte integrantă a acestuia și obligă părțile în conformitate cu termenii acordului”.

19 Potrivit articolului 3.5 din contractul în litigiu, cumpărătorul se obligă să „efectueze proiectul de investiții aprobat, prin începerea activității de producție cel târziu la termenele care vor fi stabilite prin autorizațiile administrative și acordurile pe care le va primi”.

20 Articolul 4 din contractul în litigiu, intitulat „Efectele neexecutării obligațiilor contractuale ale părților”, prevede că neexecutarea de către oricare dintre părțile contractante a obligațiilor contractuale constituie un motiv de denunțare a contractului. În cazul denunțării, cumpărătorul are obligația să restituie statului elen toate activele, iar statul elen trebuie să ramburseze direct cumpărătorului prețul plătit, în cuantum de 11 milioane de euro, și o compensație rezonabilă. Modificarea unilaterală din partea statului elen a termenilor contractului și a regimului de autorizații și acorduri pentru proiectul de investiții, prin adoptarea unor acte cu putere de lege, precum și prin adoptarea altor măsuri administrative de orice natură, constituie unul dintre motivele de denunțare a contractului în discuție.

21 Potrivit articolului 5 din contractul în litigiu, „toate obligațiile financiare aferente funcționării minelor Cassandra nu revin cumpărătorului, în cazul în care sunt născute înainte de publicarea legii de ratificare a prezentului contract”, și „[c]esiunea către cumpărător a tuturor activelor ce au aparținut TVX Hellas, care au fost dobândite de statul elen, este scutită de orice impozit pe cesiune”.

22 Articolul 53 din Legea elenă nr. 3220/2004 ratifică un alt contract, încheiat la 22 decembrie 2003 între TVX Hellas, TVX Gold, Ellinikos Chrysos și statul elen, care privește modalitățile de plată a prețului tranzacției, astfel cum sunt stabilite la articolul 2 din contractul în litigiu. Articolul 4 din acest din urmă contract prevede că, în cazul în care ratificarea prin lege nu poate fi realizată până la 31 ianuarie 2004, statul elen se obligă să restituie Ellinikos Chrysos avansul pe care Ellinikos Chrysos trebuie să îl plătească TVX Hellas în temeiul articolului 1 din același contract.

23 Potrivit articolului 56 din Legea elenă nr. 3220/2004, contractul în litigiu este considerat că intră în vigoare a doua zi de la publicarea legii respective în *Jurnalul oficial al Republicii Elene*. Aceasta din urmă a fost publicată la 28 ianuarie 2004. La 30 ianuarie 2004, Ellinikos Chrysos a plătit 11 milioane de euro și a fost descărcată de orice obligație de plată.

3. *Procedura administrativă*

24 La 9 iulie 2007, Comisia Comunităților Europene a primit o plângere potrivit căreia, prin intermediul contractului în litigiu, Republica Elenă a adoptat două măsuri de ajutor în favoarea Ellinikos Chrysos. Autoritățile elene și-au prezentat observațiile cu privire la această plângere prin scrisoarea din 5 noiembrie 2007. Ulterior, Comisia a adresat solicitări de informații suplimentare, prin scrisorile din 7 aprilie 2008 și din 25 iunie 2008, la care autoritățile elene au răspuns prin scrisorile din 13 mai 2008 și, respectiv, din 30 iulie 2008.

25 Prin decizia din 10 decembrie 2008, în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE, Comisia a deschis procedura oficială de investigare privind măsurile în discuție și a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile [Decizia C(2008) 7853 final (JO 2009, C 56, p. 45, denumită în continuare „decizia de deschidere”)].

26 Ellinikos Chrysos și-a prezentat observațiile cu privire la decizia de deschidere la 10 aprilie 2009. În răspunsul la o solicitare de informații suplimentare, Ellinikos Chrysos a prezentat observații suplimentare, la 29 iulie 2009, la 15 ianuarie 2010 și la 4 mai 2010. În plus, între Comisie și Ellinikos Chrysos s-au desfășurat două reuniuni, la 26 iunie 2009 și la 24 iunie 2010.

27 Trei alte părți interesate au prezentat observații, și anume European Goldfields, organizațiile sindicale miniere Cassandra și Hellenic Mining Watch. În sfârșit, la 4 ianuarie 2011, Ellinikos Chrysos a adresat Comisiei un document informal în care și-a prezentat preocupările privind evaluarea și înțelegerea contextului factual și metoda de evaluare stabilite de Comisie.

4. *Decizia atacată*

28 La 23 februarie 2011, Comisia a adoptat Decizia 2011/452/UE, privind ajutorul de stat C 48/08 (ex NN 61/08) acordat de Grecia în favoarea întreprinderii Ellinikos Chrysos (JO L 193, p. 27, denumită în continuare „decizia atacată”), prin care a declarat acest ajutor incompatibil cu piața internă (articolul 1) și prin care a dispus recuperarea acestuia de către Republica Elenă (articolele 2 și 3).

29 Partea dispozitivă a deciziei atacate are printre altele următorul cuprins:

„Articolul 1

Ajutorul de stat în cuantum de 15,34 milioane EUR, pe care Grecia l-a acordat în mod ilegal întreprinderii Ellinikos [Ch]rysos SA, cu încălcarea dispozițiilor articolului 108 alineatul (3) [TFUE] […] este incompatibil cu piața internă.

Articolul 2

(1) [Republica Elenă] recuperează de la beneficiar ajutorul menționat la articolul 1.

(2) Sumele care urmează să fie recuperate sunt purtătoare de dobândă de la data la care au fost puse la dispoziția beneficiarului până la data la care sunt recuperate efectiv.

[…]

Articolul 3

(1) Recuperarea ajutorului menționat la articolul 1 este imediată și efectivă.

(2) [Republica Elenă] se asigură că prezenta decizie este pusă în aplicare în termen de patru luni de la notificarea acesteia.”

30 Decizia menționată identifică cele două măsuri de ajutor după cum urmează [considerentele (15)-(18) ale deciziei atacate]:

„II.c. Măsura 1: Prețul de vânzare sub valoarea de piață

(15) […] statul elen a vândut minele Cassandra întreprinderii Ellinikos [Ch]rysos, pentru suma de 11 milioane EUR, fără efectuarea unei evaluări prealabile a activelor sau organizarea unei licitații deschise. Vânzarea a inclus următoarele:

a) minele Stratoni, Skouries și Olympias, împreună cu drepturile de exploatare aferente;

b) terenul;

c) rezervele de minereuri și

d) mijloacele fixe (echipamente de exploatare minieră și prelucrare, locuințe pentru muncitori și clădiri industriale).

Potrivit autorităților elene, scopul măsurii a fost găsirea unui proprietar care să dorească să exploateze minele și astfel să asigure protejarea locurilor de muncă și a mediului.

[…]

II.d. Măsura 2: Exonerarea fiscală și reducerea taxelor judiciare […]

(18) În decizia sa, Comisia a calculat suma totală a ajutorului acordat prin măsurile 1 și 2 la 15,34 milioane EUR […]”

31 În ceea ce privește prima măsură de ajutor și în special calculul valorii minelor Cassandra, Comisia a efectuat o analiză pentru fiecare dintre cele trei exploatări miniere care formează minele Cassandra (Stratoni, Olympias și Skouries) în funcție de valoarea fiecărei mine, întemeiată pe factorii economici existenți la momentul vânzării și pe capacitatea de funcționare a fiecărei mine. Pentru a evalua valoarea respectivă, Comisia a recurs la un raport de expertiză realizat de o societate de consultanță internațională în industria minieră pentru European Goldfields, în cadrul planului său de majorare a capitalului societății respective, care consideră data efectivă pentru evaluare 30 iunie 2004, ora 24.00 (denumit în continuare „raportul de expertiză”). Acest raport, efectuat pe baza metodei veniturilor și considerat de Comisie aplicabil evaluării în discuție, a stabilit următoarele valori nete în privința celor trei mine: valori negative de - 28,79 milioane de dolari americani (USD), respectiv de - 23,7 milioane de euro în cazul exploatării miniere Olympias și valori pozitive de 10,48 milioane USD sau de 8,6 milioane de euro în cazul exploatării miniere Stratoni și de 15,72 milioane USD sau de 12,9 milioane de euro în cazul exploatării miniere Skouries, suma acestor trei valori determinând o valoare negativă de - 2,59 milioane de euro [considerentele (68)-(74) ale deciziei atacate].

32 În special în ceea ce privește valoarea exploatării miniere Olympias, în considerentele (75) și (76) ale deciziei atacate, Comisia a considerat totuși că:

„(75) [v]aloarea netă actuală (la nivelul producției auxiliare) a minei Olympias la momentul vânzării a fost […] negativă. Totuși, […] valoarea netă actuală negativă a minei Olympias înseamnă că, la momentul vânzării, profiturile așteptate din exploatarea minei, la nivelul prețurilor observate în ultimii 11 ani, ar fi fost negative. Având în vedere prețul aurului, orice deținător al minelor Olympias ar fi ales nu să exploateze mina, ci ar fi încercat să evite, pe cât posibil, pierderile. După cum s-a arătat, prin încetarea exploatării, cumpărătorul putea limita pierderile la 5,5 milioane [de euro], ceea ce reprezintă cheltuielile pe care cumpărătorul a trebuit să le

suporte, pe baza contractului, din motive de protecție a mediului și în scopul efectuării operațiunilor de întreținere. Totuși, din aceasta nu se poate deduce că valoarea minei Olympias ar trebui estimată la [-] 5,5 milioane [de euro], deoarece, în principiu, deținerea unei mine creează deținătorului posibilitatea de a alege: acesta poate exploata mina atunci când situația este favorabilă (prețul aurului este suficient de ridicat) sau poate opta să nu o exploateze în situații defavorabile (prețul aurului nu este suficient de ridicat). Astfel, Ellinikos [Ch]rysos ar fi putut opta să preia mina ca parte din pachetul minelor Cassandra sau în scopul de a efectua ulterior investițiile necesare în mina Olympias pentru a reîncepe exploatarea profitabilă în cazul în care prețul aurului ar fi crescut (semnificativ) peste nivelul observat în perioada anterioară (1993-2003).

(76) Este foarte dificil să se obțină o evaluare fiabilă din valorile pe care le implică aceste opțiuni. În plus, orice astfel de valoare ar fi trebuit ajustată pentru a ține seama de probabilitatea (posibil foarte mare) ca, deși prețul aurului să fie suficient de ridicat pentru a garanta o exploatare profitabilă, să nu fie acordată autorizația pentru această mină. […] [A]utorizațiile de exploatare și de prelucrare a aurului la mina Olympias fuseseră anulate din motive de protecție a mediului, considerate serioase. Prin urmare, ar trebui ca mina Olympias să fie privită, cu prudență, ca având o valoare a opțiunii ce poate fi estimată la zero și deci valoarea netă a acesteia ar trebui estimată la - 5,5 milioane [de euro]."

Procedura și concluziile părților

33 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 28 aprilie 2011, Republica Elenă a introdus acțiunea înregistrată cu numărul T-233/11.

34 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 mai 2011, Ellinikos Chrysos a introdus acțiunea înregistrată cu numărul T-262/11.

35 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 9 august 2011, European Goldfields a solicitat să intervină în cauza T-233/11 în susținerea concluziilor Republicii Elene.

36 Prin Ordonanța din 7 septembrie 2011, președintele Camerei a cincea a Tribunalului a respins cererea de intervenție menționată la punctul 35 de mai sus, în temeiul articolului 40 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aplicabil procedurii în fața Tribunalului în temeiul articolului 53 primul paragraf din acest statut, pentru motivul că a fost vorba despre o cauză care opune un stat membru unei instituții a Uniunii Europene, și a obligat European Goldfields să suporte propriile cheltuieli de judecată.

37 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 9 august 2011, European Goldfields a solicitat să intervină în cauza T-262/11 în susținerea concluziilor Ellinikos Chrysos.

38 Prin Ordonanța din 27 martie 2012, președintele Camerei a cincea a Tribunalului a respins cererea de intervenție menționată la punctul 37 de mai sus, în temeiul articolului 40 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aplicabil procedurii în fața Tribunalului în temeiul articolului 53 primul paragraf din acest statut, pentru motivul că European Goldfields a justificat doar un interes indirect și potențial pentru soluționarea litigiului și a obligat această societate să suporte propriile cheltuieli de judecată.

39 Ca urmare a modificării compunerii camerelor Tribunalului, la 3 octombrie 2013, președintele Tribunalului a reatribuit cauzele unui alt judecător raportor, repartizat la Camera a patra, căreia, în consecință, i-au fost atribuite prezentele cauze.

40 La 7 august 2014, în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, în temeiul articolului 64 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat părților o serie de întrebări scrise, la care acestea au răspuns în termenele stabilite.

41 În aceeași zi, Tribunalul a interogat părțile cu privire la o eventuală conexare a cauzelor T-233/11 și T-262/11 pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii prin care se finalizează judecata.

42 La 2 septembrie 2014, Comisia a depus observații, prin care a arătat că nu are obiecții de principiu față de această conexare.

43 Prin e-mailurile din 1 și din 2 octombrie 2014, Republica Elenă a arătat că se opune conexării cauzelor T-233/11 și T-262/11. Aceasta a indicat de asemenea că, în cazul conexării, anumite elemente din dosarul cauzei T-233/11 ar trebui să fie considerate confidențiale, a introdus o cerere de aplicare a regimului de confidențialitate, în raport cu intervenienta, în cazul anumitor fragmente din acest dosar și a anexat o versiune neconfidențială a înscrisurilor sale.

44 La 29 octombrie 2014, Tribunalul a decis că nu conexeze cauzele T-233/11 și T-262/11 în vederea desfășurării procedurii orale.

45 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a patra) a decis deschiderea procedurii orale.

46 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de către Tribunal au fost ascultate în ședințele din 28 ianuarie 2015. În aceste ședințe, părțile au fost interogate cu privire la eventuala conexare a cauzelor T-233/11 și T-262/11 în vederea pronunțării deciziei prin care se finalizează judecata. În cauza T-233/11, Republica Elenă și-a reiterat opoziția față de o asemenea conexare, în timp ce Comisia nu a formulat obiecțiuni. În cauza T-262/11, părțile nu s-au opus formal acestei conexări.

47 Republica Elenă și Ellinikos Chrysos (denumite în continuare, împreună, „reclamantele”) solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

48 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii în cauza T-233/11 ca fiind nefondată și respingerea acțiunii în cauza T-262/11 ca fiind în parte inadmisibilă și în parte nefondată;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

49 Cauzele sunt conexate în vederea pronunțării hotărârii, în conformitate cu articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

1. *Cu privire la admisibilitate*

50 În cauza T-262/11, Comisia exprimă îndoieli cu privire la admisibilitatea cererii introductive, în lumina articolului 21 din Statutul Curții și a articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, întrucât ar fi inutil de lungă, iar motivele dezvoltate în cuprinsul acesteia ar fi prezentate în mod confuz. În plus, trimiterea la anexe fără indicarea paginii nu ar fi „punctuală”. Pe de altă parte, aceste anexe nu ar fi furnizate în întregime în limba aleasă ca limbă de procedură a cauzei, în conformitate cu articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, acesta fiind motivul pentru care nu ar fi fost examinate de Comisie. În plus, întrucât Ellinikos Chrysos invocă o denaturare a argumentelor sale de către Comisie, aceasta o atribuie, eventual, gradului scăzut de claritate a cererii introductive.

51 Ellinikos Chrysos contestă argumentele Comisiei.

52 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 21 din Statutul Curții și al articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, cererea introductivă trebuie să cuprindă obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate.

53 Potrivit jurisprudenței, aceste mențiuni trebuie să fie suficient de clare și de precise pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să se pronunțe asupra acțiunii. Această cerință se aplică și concluziilor, care trebuie să cuprindă motive și argumente care să permită atât pârâtului, cât și instanței să aprecieze temeinicia acestora (Hotărârea Tribunalului din 7 iulie 1994, Dunlop Slazenger/Comisia, T-43/92, Rec., EU:T:1994:79, punctul 183). Astfel, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, este necesar ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta se întemeiază să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil, din chiar textul cererii introductive. În această privință, deși textul cererii introductive poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la pasaje determinate din înscrisurile anexate acesteia, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate cererii introductive, nu poate suplini absența elementelor esențiale privind argumentarea în drept care, în temeiul dispozițiilor amintite mai sus, trebuie să figureze în cererea introductivă (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2007, Microsoft/Comisia, T-201/04, Rep., EU:T:2007:289, punctul 94 și jurisprudența citată, Hotărârea din 7 mai 2009, NVV și alții/Comisia, T-151/05, Rep., EU:T:2009:144, punctul 61 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 5 octombrie 2011, Transcatab/Comisia, T-39/06, Rep., EU:T:2011:562, punctul 366 și jurisprudența citată). În plus, nu este competența Tribunalului să caute și să identifice în anexe motivele și argumentele care ar putea fi considerate drept temei al acțiunii, anexele având o funcție pur probatorie și de susținere a cererii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, MasterCard și alții/Comisia, C-382/12 P, Rep., EU:C:2014:2201, punctul 40, Hotărârea NVV și alții/Comisia, citată anterior, EU:T:2009:144, punctul 61, și Hotărârea Transcatab/Comisia, citată anterior, EU:T:2011:562, punctul 366).

54 În speță, trebuie să se constate că, deși motivele sunt prezentate și structurate cu o minimă rigurozitate, este posibilă înțelegerea conținutului criticilor îndreptate împotriva deciziei atacate. Astfel, obiectul litigiului este definit în mod clar, respectiv o cerere de anulare a deciziei atacate, iar motivele invocate sunt întemeiate, pe de o parte, pe o eroare de aplicare și de interpretare a articolului 107 alineatul (1) TFUE și pe mai multe erori de apreciere a faptelor privind existența unui ajutor de stat și, pe de altă parte, pe încălcarea dreptului la apărare, pe încălcarea drepturilor procedurale, precum și pe un abuz de putere și pe încălcarea principiului bunei administrări și a obligației de examinare imparțială și diligentă.

55 În plus, în ceea ce privește anexele, potrivit jurisprudenței, deși cuprinsul cererii introductive poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la extrase din înscrisurile anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu poate suplini absența elementelor esențiale ale argumentației în drept, care trebuie să figureze în cererea introductivă (a se vedea Hotărârea MasterCard și alții/Comisia, punctul 53 de mai sus, EU:C:2014:2201, punctul 40 și jurisprudența citată).

56 În această privință, astfel cum Comisia subliniază în mod întemeiat, în cuprinsul cererii introductive, Ellinikos Chrysos face trimitere la anexe lungi în care, în vederea susținerii unui anumit argument, sunt pertinente doar pasaje scurte, împrejurare care a determinat ca examinarea acțiunii să fie mai complexă. Cu toate acestea, în speță, indiferent de cât de regretabilă este o asemenea situație, aceasta nu a împiedicat – deoarece, în esență, aceste pasaje au fost evidențiate în chiar textul anexelor – înțelegerea substanței argumentelor ce constituie temeiul acțiunii, care sunt prezente în conținutul înscrisurilor și care se întemeiază pe anexe numai în scopul furnizării unor elemente de probă suplimentare.

57 Astfel, cererea introductivă a permis Comisiei să își pregătească apărarea și Tribunalului să înțeleagă temeiul acțiunii, iar aceasta trebuie considerată că se conformează cerințelor de probă, astfel cum sunt definite de jurisprudența invocată la punctul 53 de mai sus. Prin urmare, acțiunea trebuie declarată admisibilă.

2. *Cu privire la fond*

Rezumatul motivelor de anulare

58 În susținerea acțiunilor pe care le-au formulat, Republica Elenă și Ellinikos Chrysos invocă trei motive și, respectiv, două motive. Primul motiv invocat de fiecare reclamantă este, în esență, identic și este întemeiat pe o interpretare eronată și pe o aplicare eronată a articolului 107 alineatul (1) și a articolului 108 alineatul (2) TFUE, precum și pe erori de apreciere a faptelor privind existența unui ajutor de stat. Astfel, Comisia:

— în ceea ce privește prima măsură de ajutor (vânzarea exploatărilor miniere Cassandra la un preț inferior valorii lor de piață):

  a) ar fi considerat în mod eronat ca fiind îndeplinită condiția utilizării resurselor de stat, deși statul elen ar fi avut un rol de simplu intermediar în tranzacție;

  b) cu titlu subsidiar, ar fi aplicat în mod eronat criteriul investitorului privat;

  c) cu titlu subsidiar, ar fi considerat în mod eronat ca fiind îndeplinită condiția existenței unui avantaj ca urmare a unei erori de calcul al valorii activelor care fac obiectul tranzacției;

  d) în cauza T-233/11, ar fi apreciat în mod eronat, în opinia Republicii Elene, condiția existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre;

— în ceea ce privește a doua măsură de ajutor (exonerarea de obligația de plată a taxelor aferente tranzacției):

  a) ar fi apreciat în mod eronat condiția existenței unui avantaj;

  b) în cauza T-233/11, ar fi apreciat în mod eronat, în opinia Republicii Elene, condiția existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre.

59 Celelalte motive invocate de reclamante în prezentele cauze sunt diferite. În cauza T-233/11, Republica Elenă invocă o interpretare eronată și o aplicare eronată a articolului 14 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41), întrucât cerința recuperării ajutorului ar fi încălcat principiile proporționalității, cooperării loiale, securității juridice și protecției

încrederii legitime (al doilea motiv). În plus, Republica Elenă impută Comisiei o motivare insuficientă și contradictorie și încălcarea articolului 296 TFUE cu privire la mai multe aspecte privind existența unui avantaj și existența unei denaturări a concurenței (al treilea motiv). În cauza T-262/11, Ellinikos Chrysos invocă încălcarea dreptului său la apărare, a drepturilor sale procedurale, precum și un abuz de putere și încălcarea principiului bunei administrări și a obligației de examinare imparțială și diligentă.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o interpretare eronată și pe o aplicare eronată a articolului 107 alineatul (1) și a articolului 108 alineatul (2) TFUE, precum și pe mai multe erori de apreciere a faptelor privind existența unui ajutor de stat (cauzele T-233/11 și T-262/11)

Cu privire la prima măsură de ajutor

– Observații introductive

60 În ceea ce privește prima măsură de ajutor, respectiv vânzarea exploatărilor miniere Cassandra la un preț inferior prețului pieței (denumită în continuare „vânzarea în litigiu”), reclamantele contestă, în esență, concluzia Comisiei privind existența unui avantaj în favoarea Ellinikos Chrysos. În acest cadru, argumentele reclamantelor pot fi regrupate în trei aspecte. Prin intermediul primului aspect, acestea repun în discuție utilizarea resurselor de stat și, prin urmare, caracterul imputabil al pretinsului ajutor de stat elen. Prin intermediul celui de al doilea motiv, reclamantele impută Comisiei, în primul rând, că nu a ținut seama de un anumit număr de elemente esențiale în aprecierea pe care a efectuat-o cu privire la valoarea de piață a minelor Cassandra, în al doilea rând, că a aplicat în mod eronat criteriul investitorului privat, în al treilea rând, că, în acest scop, s-a întemeiat în mod eronat și selectiv pe datele cuprinse într-un raport de expertiză și, în al patrulea rând, că a săvârșit o eroare de calcul în aprecierea valorii de piață a activelor dobândite de Ellinikos Chrysos. Prin intermediul celui de al treilea aspect, în cauza T-233/11, Republica Elenă contestă și existența unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre.

61 Mai întâi, trebuie să se examineze al doilea aspect, referitor la existența unui avantaj și la aplicarea criteriului investitorului privat, în continuare, primul aspect, referitor la caracterul imputabil statului al acordării acestui avantaj și, în sfârșit, al treilea aspect, care privește numai cauza T-233/11, referitor la existența unei denaturări a concurenței și a unei afectări a schimburilor comerciale dintre statele membre.

– Cu privire la al doilea aspect, referitor la o eroare de apreciere a condiției existenței unui avantaj

62 Reclamantele contestă aprecierea Comisiei privind existența unui avantaj, apreciere ce rezultă dintr-o analiză eronată a anumitor împrejurări de fapt (prima critică), precum și din aplicarea incorectă și selectivă a raportului de expertiză (a doua critică), dintr-o eroare vădită de apreciere în cadrul aplicării criteriului investitorului privat (a treia critică) și dintr-o eroare de calcul a valorii bunurilor care fac obiectul tranzacției (a patra critică).

63 În ceea ce privește prima critică, printre împrejurările de fapt despre care susține că au fost evaluate de Comisie în mod incorect, Ellinikos Chrysos arată, în primul rând, că contractul în litigiu nu determină o cesiune a bunurilor imobile sau a minelor Cassandra în calitate de întreprindere în activitate, ci doar a activelor TVX Hellas, societate în faliment. În al doilea rând, afirmă, pe de o parte, că prețul de 11 milioane de euro plătit pentru cesiunea în litigiu nu reflectă valoarea activelor cedate, ci doar o parte a costurilor de descărcare a TVX Hellas de obligațiile aferente proiectului de investiții în minele Cassandra, și, pe de altă parte, că această valoare nu rezultă dintr-o compensare reală a creanțelor dintre statul elen și TVX Hellas, aceste creanțe nefiind nici certe, nici lichide.

64 Republica Elenă afirmă că vânzarea în litigiu nu ar fi trebuit să fie anunțată prin licitație, după cum susține Comisia, întrucât tranzacția în discuție nu intră în domeniul de aplicare al directivelor în vigoare în anul 2003 în materia achizițiilor publice. În plus, Republica Elenă invocă punctul II.2 litera (d) din Comunicarea Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice (JO 1997, C 209, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 56), pe care Comisia era obligată să îl respecte.

65 În ceea ce privește a doua critică, reclamantele contestă aprecierea Comisiei privind existența unui avantaj, întrucât aceasta se întemeiază pe raportul de expertiză, al cărui caracter fiabil propriu-zis reclamantele nu îl contestă, ci doar utilizarea și analiza acestuia de către Comisie. Astfel, în primul rând, acest raport ar fi fost întocmit în contextul proiectului de majorare a numărului de părți sociale ale European Goldfields la Ellinikos Chrysos. În al doilea rând, evaluarea ar fi fost efectuată după data la care a fost încheiat contractul în litigiu. În al treilea rând, acest raport nu ar fi evaluat toate activele TVX Hellas la momentul vânzării acestora în luna decembrie 2003, ci doar valoarea potențială și strict actuală, la momentul evaluării, a minelor ce aparțineau Ellinikos Chrysos, investitor nou, credibil, preocupat să pregătească un plan de investiții în sectorul aurului. În al patrulea rând, raportul în discuție ar fi fost întemeiat pe postulatul potrivit căruia cele trei exploatări miniere Cassandra s-ar afla într-un stadiu „apropiat de producție”, ipoteză inițială care în realitate nu este aplicabilă minelor Cassandra, din cauza lipsei autorizațiilor de exploatare.

66 Reclamantele susțin că Comisia a interpretat în mod selectiv și arbitrar datele din raportul de expertiză, întrucât a acceptat, în principiu, metoda de calcul utilizată în raportul menționat, fără însă a deduce în mod coerent concluziile privind exploatările miniere Stratoni și Olympias. În acest sens, reclamantele prezintă tabele corectate care menționează calculele pe care le consideră corecte în privința fiecărei metode de evaluare care este propusă de acest raport. Rezultatul ar fi o evaluare negativă care s-ar situa între - 4,20 și - 4,80 milioane de euro.

67 În ceea ce privește a treia critică, reclamantele impută Comisiei că a aplicat în mod eronat criteriul investitorului privat. În această privință, Republica Elenă afirmă că nu trebuia să se examineze dacă comportamentul statului elen îndeplinea „criteriul investitorului privat avizat”, întrucât compensația stabilită în cadrul compromisului extrajudiciar nu ar fi nicidecum diferită de prețul care ar fi putut să rezulte dintr-o negociere liberă privind vânzarea minelor Cassandra unui alt terț decât acest stat, întrucât creanțele reciproce ale părților la acest compromis rezultă din activitatea și din exploatarea minelor respective și figurează în calitate de elemente de activ sau de pasiv în patrimoniul vânzătorului acestor mine.

68 Reclamantele critică, în continuare, aplicarea „criteriului investitorului privat avizat” în „forma idealizată” a acestuia. În esență, ele consideră că Comisia ar fi trebuit să ia în considerare investitorul privat real, și anume grupul Kinross/TVX Hellas, existent la momentul la care trebuie apreciată existența ajutorului. Republica Elenă adaugă că un investitor privat, în contextul concret al vânzării unor mine, ar fi preocupat să garanteze buna funcționare a minelor respective, în privința căreia una dintre condițiile necesare este protecția mediului și a locurilor de muncă.

69 În ceea ce privește a patra critică, reclamantele impută Comisiei că a săvârșit o eroare de calcul în cadrul evaluării minelor Cassandra. Ele critică, pe de o parte, faptul că Comisia a efectuat un calcul separat pentru fiecare mină în discuție, deși acestea ar constitui un complex minier unic care a fost vândut în totalitate, și, pe de altă parte, calculul efectuat de Comisie pentru fiecare mină, subliniind un anumit număr de elemente pe care Comisia ar fi trebuit să le ia în considerare și care, în opinia lor, ar fi determinat o evaluare diferită.

70 În ceea ce privește mina Stratoni, reclamantele consideră că evaluarea acesteia ar trebuit să fie revizuită în scădere, din moment ce aceasta nu dispunea de o autorizație de exploatare validă, întrucât autorizația acordată la 18 februarie 2003 a făcut obiectul unei acțiuni în anulare în fața instanțelor naționale la momentul încheierii contractului în litigiu, iar contractul respectiv nu a putut să fie

transferat către Ellinikos Chrysos. Prin urmare, aceasta nu ar fi trebuit să fie considerată exploatare minieră care se află într-un stadiu „apropiat de producție”, iar activitatea în aceasta ar fi fost reluată abia după doi ani de la încheierea contractului. Pe de altă parte, Comisia nu ar fi luat în considerare nici costurile de întreținere ale minei în stare de inactivitate, nici costurile de mediu aferente aceleiași exploatări miniere, astfel cum a procedat în cazul minei Olympias.

71 În ceea ce privește mina Skouries, reclamantele susțin că aceasta constituie doar un zăcământ a cărui exploatare minieră solicită un cost ridicat pentru investiții și pentru autorizare. Vânzarea acesteia ar acoperi transferul drepturilor de exploatare minieră aferente, iar eventualitatea obținerii unei autorizații de exploatare minieră nu ar fi exonerată de riscuri legate de anulare, ca în cazul altor mine. Această mină nu s-ar fi aflat niciodată în stare de activitate și, prin urmare, valoarea sa ar fi trebuit să fie nesemnificativă la momentul încheierii contractului în litigiu.

72 În ceea ce privește mina Olympias, reclamantele susțin că, la momentul cesiunii în litigiu, aceasta avea o valoare negativă (- 23,7 milioane de euro, potrivit raportului de expertiză), cauzată de costurile ridicate de transport și de tratare a aurului, de gestionare a deșeurilor și de protecție a mediului, precum și de nivelurile scăzute ale prețului aurului. În plus, reclamantele afirmă că valoarea acestei mine ar avea un efect economic important asupra stabilirii prețului de vânzare a tuturor exploatărilor miniere Cassandra, care poate afecta în scădere și valoarea minei Stratoni, din moment ce, pentru ca o investiție în aceste mine să fie rentabilă, o întreprindere ar trebui, în mod necesar, să poată exploata mina de aur Olympias. Așadar, Comisia ar fi săvârșit o eroare vădită de apreciere întrucât a refuzat să aloce o valoare negativă acestei din urmă mine și s-a delimitat în mod arbitrar de evaluarea furnizată de raportul de expertiză pentru o asemenea mină [considerentele (75) și (76) ale deciziei atacate]. În sfârșit, potrivit Ellinikos Chrysos, în temeiul contractului în litigiu, cumpărătorul ar fi putut să fie obligat imediat să investească în extracția aurului și să suporte costurile aferente acesteia.

73 În ceea ce privește valoarea terenurilor, reclamantele susțin că, în temeiul dreptului minier elen (articolul 65 din Decretul legislativ nr. 210/1973), terenurile care fac obiectul contractului în litigiu nu puteau fi considerate active distincte de minele Cassandra, utilizarea acestora fiind strict legată de activitatea minieră. Astfel, acestea ar fi clasificate în categoria terenurilor miniere printr-un contract încheiat în anul 1995 și calificate drept „zone industriale” prin Legea elenă nr. 3220/2004 de ratificare a contractului în litigiu. Or, întrucât minele nu erau în stare de activitate, aceste terenuri nu puteau fi utilizate pentru necesitățile întreprinderii miniere și aveau, așadar, o valoare mai mică decât cea indicată de Comisie. Mai mult, Comisia ar fi ales în mod arbitrar să indexeze valoarea de cumpărare a acestor terenuri miniere prevăzută de contractul respectiv în funcție de indicele general al prețurilor la producția industrială, asimilând astfel aceste terenuri miniere cu produsele fabricate pe acestea.

74 În sfârșit, în ceea ce privește valoarea rezervelor de minereuri, Republica Elenă contestă descrierea obiectului vânzării în litigiu, precum și luarea în considerare de către Comisie a zăcămintelor, astfel cum sunt descrise în raportul de expertiză, deși, între anii 2003 și 2004, Ellinikos Chrysos ar fi tratat o parte din minereuri. În plus, aceasta contestă concluzia Comisiei potrivit căreia valoarea rezervelor nu putea fi calculată. Dimpotrivă, această valoare ar fi negativă, din cauza costurilor ridicate de depozitare și de protecție a mediului, legate de minereurile aurifere concentrate, existente în exploatările miniere în discuție.

75 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

76 Potrivit articolului 107 alineatul (1) TFUE, „sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre”.

77 Reiese dintr-o jurisprudență constantă că noțiunea de ajutor de stat, astfel cum a fost definită în tratat, are caracter juridic și trebuie interpretată pe baza unor elemente obiective. Din acest motiv, instanța Uniunii, în principiu și ținând seama atât de elementele concrete ale litigiului cu care este sesizată, cât și de caracterul tehnic sau complex al aprecierilor efectuate de Comisie, trebuie să exercite un control deplin în ceea ce privește chestiunea dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea Curții din 22 decembrie 2008, British Aggregates/Comisia, C-487/06 P, Rep., EU:C:2008:757, punctul 111 și jurisprudența citată).

78 În conformitate cu o jurisprudență consacrată, furnizarea de bunuri sau de servicii în condiții preferențiale este susceptibilă să constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 septembrie 2004, Valmont/Comisia, T-274/01, Rec., EU:T:2004:266, punctul 44 și jurisprudența citată).

79 În ceea ce privește aprecierea valorii unui ajutor sub forma unei vânzări a unui teren la preț pretins preferențial, trebuie să se verifice dacă beneficiarul prezumat al ajutorului a cumpărat terenul la un preț pe care nu ar fi putut să îl obțină în condiții normale de piață (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2010, Comisia/Scott, C-290/07 P, Rep., EU:C:2010:480, punctul 68, Hotărârea din 16 decembrie 2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, Rep., EU:C:2010:778, punctul 34 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 6 martie 2002, Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, T-127/99, T-129/99 și T-148/99, Rec., EU:T:2002:59, punctul 73). În aceste împrejurări, valoarea ajutorului este egală cu diferența dintre ceea ce beneficiarul a plătit în mod real și ceea ce ar fi trebuit să plătească în acea perioadă în condiții normale de piață pentru a cumpăra un teren echivalent de la un vânzător privat (Hotărârea din 13 decembrie 2011, Konsum/Comisia, T-244/08, EU:T:2011:732, punctul 61). La determinarea prețului pieței, Comisia trebuie să țină seama de caracterul aleatoriu pe care îl poate avea determinarea retrospectivă a unor asemenea prețuri ale pieței (Hotărârea Valmont/Comisia, punctul 78 de mai sus, EU:T:2004:266, punctul 45). Această jurisprudență se aplică și în privința altor bunuri, precum activele unei întreprinderi miniere.

80 În această privință, Comisia trebuie să efectueze aprecieri economice complexe (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Scott, punctul 79 de mai sus, EU:C:2010:480, punctul 68).

81 Atunci când Comisia efectuează aprecieri economice complexe, controlul exercitat de instanța Uniunii este în mod necesar restrâns. Acesta se limitează la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a exactității materiale a situației de fapt, precum și a absenței unei erori vădite de apreciere și a lipsei unui abuz de putere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 ianuarie 2013, Frucona Košice/Comisia, C-73/11 P, Rep., EU:C:2013:32, punctele 74 și 75, și Hotărârea din 24 octombrie 2013, Land Burgenland și alții/Comisia, C-214/12 P, C-215/12 P și C-223/12 P, Rep., EU:C:2013:682, punctele 77 și 78).

82 Pentru a stabili că a fost săvârșită o eroare vădită de către Comisie în aprecierea faptelor, de natură să justifice anularea deciziei atacate, elementele de probă prezentate de reclamante trebuie să fie suficiente pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierile faptelor reținute în decizie (Hotărârea din 12 decembrie 1996, AIUFFASS și AKT/Comisia, T-380/94, Rec., EU:T:1996:195, punctul 59, și Hotărârea din 12 februarie 2008, BUPA și alții/Comisia, T-289/03, Rep., EU:T:2008:29, punctul 221).

83 Pe de altă parte, deși Comisia dispune de o marjă de apreciere în materie economică, aceasta nu implică faptul că instanța Uniunii trebuie să se abțină de la a controla interpretarea de către Comisie a unor date de natură economică. Cu toate acestea, instanța menționată trebuie să verifice printre altele nu numai exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența lor, ci și să controleze dacă aceste elemente reprezintă toate datele pertinente ce trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse din aceasta (Hotărârea din 15 februarie 2005, Comisia/Tetra Laval, C-12/03 P, Rec., EU:C:2005:87, punctul 39; a se vedea de asemenea Hotărârea din 22 noiembrie 2007, Spania/Lenzing, C-525/04 P, Rep., EU:C:2007:698, punctele 56 și 57 și jurisprudența citată, și Hotărârea Comisia/Scott, punctul 79

de mai sus, EU:C:2010:480, punctele 64 și 65 și jurisprudența citată). Totuși, în cadrul acestui control, nu este de competența acestei instanțe să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere economică (Hotărârea Spania/Lenzing, punctul 83 de mai sus, EU:C:2007:698, punctul 57, Hotărârea Comisia/Scott, punctul 79 de mai sus, EU:C:2010:480, punctul 66, și Hotărârea Frucona Košice/Comisia, punctul 81 de mai sus, EU:C:2013:32, punctul 75).

84 În cazurile în care o instituție a Uniunii dispune de o largă putere de apreciere, controlul respectării anumitor garanții procedurale prezintă o importanță fundamentală. Printre aceste garanții se numără în special obligația instituției competente de a examina cu atenție și cu imparțialitate toate elementele pertinente ale cauzei și de a-și motiva decizia în mod suficient (Hotărârea din 21 noiembrie 1991, Technische Universität München, C-269/90, Rec., EU:C:1991:438, punctul 14, și Hotărârea Spania/Lenzing, punctul 83 de mai sus, EU:C:2007:698, punctul 58).

85 Tocmai în lumina acestor principii trebuie să se aprecieze dacă, în cadrul constatării existenței unui avantaj, Comisia a săvârșit o eroare.

86 În speță, Comisia a reținut că vânzarea în litigiu a avut loc în lipsa unei proceduri de licitație sau a unei evaluări din partea experților [considerentul (15) al deciziei atacate].

87 La punctul II.4 din Comunicarea Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice se precizează că, în cazul în care Comisia primește o plângere sau o altă observație din partea unui terț care pretinde că a existat un element de ajutor de stat într-un contract de vânzare de terenuri și clădiri de către autoritățile publice, aceasta va presupune că nu este implicat niciun ajutor de stat în cazul în care informațiile furnizate de statul membru în cauză indică faptul că principiile definite la punctele II.1 și II.2 din această comunicare au fost respectate, și anume dacă vânzarea a fost efectuată printr-o procedură de licitație sau după evaluarea valorii de piață, realizată de un expert independent.

88 Întrucât reclamantele nu repun în discuție validitatea Comunicării Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice, în speță trebuie să se aplice jurisprudența potrivit căreia, în domeniul specific al ajutoarelor de stat, orientările și comunicările pe care Comisia le adoptă sunt obligatorii pentru aceasta, în măsura în care acestea nu se îndepărtează de normele tratatului și sunt acceptate de statele membre (Hotărârea din 11 septembrie 2008, Germania și alții/Kronofrance, C-75/05 P și C-80/05 P, Rep., EU:C:2008:482, punctul 61). Adoptând norme de conduită și anunțând, prin publicarea acestora, că le va aplica începând din acel moment cazurilor vizate de acestea, Comisia se autolimitează în exercitarea puterii sale de apreciere și nu poate să nu aplice aceste norme fără a fi sancționată, eventual, pentru încălcarea principiilor generale de drept, precum egalitatea de tratament sau protecția încrederii legitime (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., EU:C:2005:408, punctul 211, și Hotărârea Germania și alții/Kronofrance, citată anterior, EU:C:2008:482, punctul 60).

89 În temeiul Comunicării Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice, întrucât vânzarea în litigiu nu a fost efectuată prin intermediul unei proceduri de licitație și nici în urma unei evaluări realizate de un expert independent, Comisia nu avea obligația să rețină că vânzarea respectivă nu conținea un element de ajutor.

90 Pentru a evalua personal valoarea bunurilor vândute, Comisia s-a întemeiat pe raportul de expertiză. În ceea ce privește posibilitatea Comisiei de a se întemeia pe acest raport, trebuie amintit că, atunci când Comisia examinează rapoarte de expertiză întocmite ulterior operațiunii în cauză pentru a stabili dacă prețul de vânzare al unui bun nu ar fi putut să fie obținut de cumpărător în condiții normale de piață, are obligația să compare prețul de vânzare plătit efectiv cu prețul reținut de aceste rapoarte și să stabilească dacă prețul de vânzare plătit efectiv deviază de la prețul reținut în rapoarte astfel încât ar fi trebuit să concluzioneze în sensul existenței unui avantaj. Această metodă permite să se țină seama de

caracterul aleatoriu pe care îl poate avea stabilirea, prin natura sa retrospectivă, a unor asemenea prețuri de piață (a se vedea Hotărârea Valmont/Comisia, punctul 78 de mai sus, EU:T:2004:266, punctul 45 și jurisprudența citată).

91 În plus, deși Comisia are posibilitatea, fără ca, de altfel, să aibă obligația, să recurgă la concursul unor experți externi, nu este însă exonerată de aprecierea activității acestora. Astfel, responsabilitatea centrală și exclusivă de a asigura respectarea articolului 107 TFUE și punerea în aplicare a articolului 108 TFUE, supusă controlului instanței Uniunii, revine Comisiei, iar nu experților respectivi (a se vedea Hotărârea Valmont/Comisia, punctul 78 de mai sus, EU:T:2004:266, punctul 72 și jurisprudența citată).

92 În speță, este cert că fiabilitatea și obiectivitatea raportului de expertiză nu sunt repuse în discuție nici de Republica Elenă, nici de Ellinikos Chrysos, pentru care acest raport a fost, de altfel, întocmit. Totuși, reclamantele contestă posibilitatea Comisiei de a se întemeia pe raportul menționat, întrucât a fost întocmit la șase luni după vânzarea în litigiu și întrucât premisa analizei acestuia a constat în faptul că cele trei exploatări miniere în discuție se aflau într-un stadiu „apropiat de producție”. Reclamantele contestă și faptul că aceste exploatări miniere ar fi îndeplinit, la data cesionării lor, condițiile metodei de evaluare preconizate în raport.

93 În ceea ce privește, în primul rând, data întocmirii raportului de expertiză, trebuie să se considere că Comisia se poate prevala de concursul experților pentru evaluarea prețului de piață al unui bun, ulterior datei vânzării acelui bun, cu condiția ca datele luate în considerare să fie anterioare sau contemporane acestei date și să fi fost disponibile la data respectivă.

94 Or, în speță, a existat o asemenea situație. Astfel, dintre cele trei abordări metodologice de evaluare propuse de raportul de expertiză, Comisia a luat-o în considerare doar pe prima, și anume metoda veniturilor. În această privință, acest raport face distincție între trei intervale de valori în funcție de prețurile luate în considerare, și anume, *primo*, media prețurilor istorice între anii 1993 și 2003, *secundo*, prețul în primul semestru al anului 2004 și, *tertio*, prețul mediu în perioada cuprinsă între anii 1993 și 2003 la care se adaugă prețul în primul semestru al anului 2004, împărțit la doi. Dintre aceste trei scenarii, Comisia a ținut seama doar de primul, referindu-se la prețurile medii în perioada cuprinsă între anii 1993 și 2003 și, așadar, la prețuri anterioare vânzării în litigiu. În plus, Comisia nu a luat în considerare datele cuprinse în acest raport care se referă la activele viitoare sau la resursele miniere teoretice.

95 Această concluzie nu este infirmată de împrejurarea că raportul de expertiză a considerat drept data efectivă de evaluare 30 iunie 2004, ora 24.00, dată care este ulterioară cu șase luni vânzării în litigiu, din moment ce prețurile medii luate în calcul erau, la rândul lor, anterioare vânzării respective.

96 În al doilea rând, în ceea ce privește contestarea ipotezei inițiale a raportului de expertiză, și anume stadiul „apropiat de producție” al exploatărilor miniere în discuție, trebuie să se sublinieze că din textul părții introductive a raportului menționat reiese că acesta consideră că se află într-un stadiu „apropiat de producție” o exploatare minieră operațională sau care face obiectul unui studiu de fezabilitate. Potrivit acestui raport, o asemenea situație a existat în cazul celor trei exploatări miniere Cassandra, exploatările miniere Stratoni și Olympias fuseseră în trecut operaționale și activitatea lor fusese suspendată din rațiuni sociale și de mediu, nicidecum economice, iar exploatarea minieră Skouries făcuse obiectul unui studiu de fezabilitate.

97 În plus, raportul de expertiză ține seama, pe de o parte, de faptul că activitatea în exploatările miniere în discuție era suspendată și că ar fi fost reluată doar din anul 2006 în cazul exploatării miniere Stratoni și din anul 2008 în cazul exploatării miniere Olympias și, pe de altă parte, de faptul că autoritățile elene dăduseră asigurări fiabile în legătură cu acordarea autorizațiilor de exploatare minieră necesare reluării activităților în cele trei exploatări miniere în discuție.

98 Această ultimă împrejurare este confirmată de articolul 1 din contractul în litigiu, care prevede că, „pe de altă parte, […] printre altele, sunt cedate de către statul elen cumpărătorului și sunt valabile, în numele și pe seama sa, toate autorizațiile existente, administrative sau altele și acordurile care nu au fost anulate ori suspendate prin decizie judiciară, astfel cum sunt enumerate în anexa IV la prezentul contract”. În plus, articolul 3.3 din același contract prevede că „statul elen se obligă să examineze proiectul de investiții, prezentat […] în termen de 2 luni și să emită toate autorizațiile necesare și acordurile în termen de maximum 10 luni”.

99 Din cele de mai sus rezultă că argumentele reclamantelor prin care contestă validitatea raportului de expertiză ca punct de referință pentru evaluarea exploatărilor miniere Cassandra și rezumate la punctul 65 de mai sus trebuie să fie respinse.

100 În al treilea rând, în ceea ce privește metoda de evaluare, raportul de expertiză analizează valoarea netă a veniturilor preconizate din producția viitoare a exploatărilor miniere în discuție, admițând totodată că se menține un anumit grad de incertitudine cu privire la planurile de investiții pe termen lung. Această metodă, cunoscută sub numele „metoda veniturilor”, este definită ca fiind componenta esențială pentru evaluarea proprietăților miniere care sunt „operaționale sau în curs de dezvoltare ori în cazul cărora a fost realizat un studiu de fezabilitate”. Această metodă, inclusiv aptitudinea sa generală de a fi utilizată pentru evaluarea exploatărilor miniere respective în condițiile sus-menționate, nu este repusă în discuție, ca atare, de reclamante. În schimb, ele contestă faptul că aceste exploatări miniere îndeplineau asemenea condiții la momentul vânzării în litigiu.

101 Totuși, trebuie să se arate că situația exploatărilor miniere Stratoni și Olympias corespundea efectiv definiției date în raportul de expertiză unor exploatări miniere „care au fost operaționale în trecut”. Astfel, după cum reclamantele admit de altfel, acestea au fost exploatate cel puțin până în anul 1992, în cazul exploatării miniere Olympias, și până în anul 2002, în cazul exploatării miniere Stratoni, iar exploatarea minieră Skouries corespunde definiției din raport ca fiind „o mină în cazul căreia a fost întocmit un studiu de fezabilitate” (a se vedea punctul 96 de mai sus). Această împrejurare, constatată în raport, nu a fost contestată de reclamante.

102 Mai întâi, exploatarea minieră Stratoni dispunea de o autorizație de exploatare acordată la 18 februarie 2003, care, independent de faptul că a făcut obiectul unei acțiuni în anulare, era încă validă la momentul vânzării în litigiu. În plus, din textul articolului 3.1 din contractul în litigiu rezultă că exista cel puțin o autorizație de exploatare. Prin urmare, trebuie respinse argumentele reclamantelor prin intermediul cărora invocă o valoare inferioară din cauza lipsei unor autorizații valide care le priveau la momentul vânzării respective și din cauza nerealizării transferului de către acestea prin contractul menționat.

103 În continuare, în ceea ce privește valoarea exploatării miniere Skouries, este cert că aceasta reprezenta doar un zăcământ care nu dispunea încă nici de o infrastructură adecvată, nici de autorizații de exploatare minieră și nu a fost exploatată niciodată. Această constatare corespunde, așadar, definiției din raportul de expertiză pentru „o mină în cazul căreia a fost întocmit un studiu de fezabilitate”. Un asemenea studiu a fost întocmit efectiv de o societate, în anul 1998. Potrivit raportului menționat, această exploatare minieră poate fi evaluată potrivit metodei veniturilor, întrucât ar putea obține o autorizație de exploatare minieră și ar putea începe să fie exploatată. În plus, acest raport ține seama, în vederea calculării valorii aceleiași mine, de costurile de dezvoltare, de construcție și de funcționare, precum și de costurile administrative pentru obținerea unei asemenea autorizații. În consecință, Comisia nu a săvârșit nicio eroare vădită în considerentele (77) și (78) ale deciziei atacate prin faptul că s-a întemeiat pe valoarea estimată în cazul exploatării miniere în discuție în raportul respectiv.

104 Din cele de mai sus rezultă că trebuie să se considere că Comisia putea în mod rezonabil să considere că, în speță, în cazul exploatărilor miniere Stratoni și Skouries era aplicabilă metoda veniturilor.

105 În sfârșit, în ceea ce privește exploatarea minieră Olympias, reclamantele impută Comisiei că a utilizat în mod selectiv datele din raportul de expertiză. Or, în această privință, trebuie amintit că Comisia nu este obligată să țină seama fără discernământ de rezultatele prezentate în cadrul unui raport de expertiză ci, în schimb, trebuie să le verifice și să analizeze activitatea experților (a se vedea în acest sens Hotărârea Valmont/Comisia, punctul 78 de mai sus, EU:T:2004:266, punctul 72). Chestiunea care se ridică este mai degrabă aceea dacă, prin acceptarea raportului de expertiză ca punct de referință pentru evaluarea minelor Cassandra, Comisia putea să ignore rezultatele raportului menționat în ceea ce privește îndeosebi această exploatare minieră, astfel cum reiese din considerentele (74) și (76) ale deciziei atacate.

106 În această privință, trebuie să se constate că, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, Comisia a putut să rețină în considerentul (75) al deciziei atacate că nu putea să ia în considerare valoarea netă actuală negativă a exploatării miniere Olympias, astfel cum a fost estimată, potrivit metodei veniturilor, în raportul de expertiză. Astfel, pe de o parte, această valoare presupunea existența unei mine în activitate. Or, în stadiul adoptării deciziei atacate, această exploatare minieră nu era susceptibilă să fie operațională timp de mai mulți ani, având în vedere problemele serioase de mediu aflate la baza anulării autorizațiilor de exploatare existente și dificultățile de obținere a altor autorizații. Pentru acest motiv, Comisia avea dreptul să considere, în stadiul adoptării deciziei atacate, că atât ipoteza inițială din acest raport potrivit căreia, în exploatarea minieră respectivă, activitatea era în măsură să fie reluată începând cu anul 2008, cât și termenele de acordare a autorizațiilor prevăzute la articolul 3.3 din contractul în litigiu erau nerealiste. Pe de altă parte, înseși reclamantele au subliniat în numeroase ocazii caracterul aleatoriu al acordării autorizațiilor în privința aceleiași exploatări miniere.

107 Pe de altă parte, este suficient de plauzibilă aprecierea Comisiei potrivit căreia niciun investitor privat nu ar fi acceptat să plătească un preț pozitiv pentru a cumpăra un bun cu o valoare negativă. Astfel, comportamentul unui investitor privat într-o economie de piață este orientat de perspective de rentabilitate (a se vedea Hotărârea din 12 decembrie 2000, Alitalia/Comisia, T-296/97, Rec., EU:T:2000:289, punctul 84 și jurisprudența citată). După cum susține în mod plauzibil Comisia, în cadrul evaluării perspectivelor de rentabilitate, un asemenea investitor ar fi ținut seama de valoarea de opțiune a exploatării miniere Olympias și ar fi prevăzut să înceapă activitatea în mina acestuia doar în cazul în care cursurile prețului aurului ar fi făcut-o rentabilă, în vederea evitării pierderilor. Cu toate acestea, reclamantele nu au reușit să nege caracterul plauzibil al considerației Comisiei potrivit căreia acordarea autorizațiilor necesare pentru exploatarea minei era improbabilă. Aceeași concluzie este valabilă și în cazul ipotezei potrivit căreia, chiar dacă prețul aurului o făcea teoretic rentabilă, posibilitatea de a începe activitatea în această mină era atât de nesigură încât valoarea respectivă nu putea fi calculată și, așadar, a fost stabilită la zero.

108 Tot fără a săvârși erori vădite de apreciere, Comisia a dedus din valoarea respectivă suma de 5,5 milioane de euro, cu titlu de costuri de întreținere a exploatării miniere Olympias, astfel cum sunt stabilite prin obligația contractuală în temeiul articolului 3 din contractul în litigiu [a se vedea considerentul (75) al deciziei atacate], potrivit căruia aceste costuri trebuiau să fie suportate de Ellenikos Chrysos pe o durată maximă de trei ani. Astfel, întrucât numărul de ani în care această exploatare minieră nu ar fi funcționat nu era previzibil, în lipsa autorizațiilor de exploatare necesare, Comisiei nu i se poate imputa că nu a luat în considerare costuri de întreținere suplimentare. În plus, la articolul 4, contractul menționat conținea o clauză de reziliere, potrivit căreia, în caz de încălcare de către una dintre părți a obligațiilor contractuale, printre care figura acordarea de către statul elen a autorizațiilor de exploatare, contractul ar fi putut să fie denunțat de cealaltă parte. În consecință, în cazul neacordării autorizațiilor respective, Ellinikos Chrysos ar fi putut să se elibereze de obligația de a suporta costurile de întreținere în anii următori termenelor prevăzute la articolul 3.3 din contractul menționat.

109 Ținând seama de cele de mai sus, trebuie să se considere că raționamentul expus în considerentele (75) și (76) ale deciziei atacate este plauzibil și coerent și că, la aplicarea criteriului investitorului privat, Comisia nu a săvârșit nicio eroare vădită de apreciere.

110 Această concluzie nu este repusă în discuție de diferitele argumente prezentate de reclamante.

111 Este vorba, astfel, în primul rând, despre afirmația reclamantelor întemeiată pe faptul că Comisia ar fi trebuit să ia în considerare vânzătorul privat existent în mod real în speță, și anume grupul Kinross/TVX Hellas, pentru a aprecia dacă prețul activelor cedate în cadrul vânzării în litigiu se conforma valorii de piață a acestora.

112 În această privință, trebuie să se arate, pe de o parte, că grupul Kinross/TVX Hellas era fostul proprietar al activelor respective, care, întrucât a suferit pierderi importante în cadrul activității sale, a încercat să pună capăt proiectului său de investiții, și, pe de altă parte, că prețul stabilit pentru cesiunea minelor Cassandra către Republica Elenă nu a rezultat în mod evident dintr-o negociere privind valoarea activelor vândute care să implice o evaluare obiectivă a acestora. După cum se arată în mod expres în textul preambulului compromisului extrajudiciar, prețul de 11 milioane de euro este calificat drept „compensație pecuniară rezonabilă” care determină încetarea tuturor creanțelor reciproce între acest fost proprietar și Republica Elenă. Această împrejurare implică în mod logic nu doar că a fost luată în considerare valoarea activelor ca atare, ci și creanțele ce rezultă din nerespectarea altor obligații. Or, asemenea elemente sunt extrinseci valorii activelor și depind de fapte anterioare care nu sunt neapărat pertinente pentru un nou cumpărător în viitor.

113 În plus, afirmația Ellinikos Chrysos întemeiată pe faptul că caracterul necifric și exigibil al creanțelor la momentul vânzării în litigiu ar atesta că valoarea de 11 milioane nu era rezultatul unei compensări efective a creanțelor trebuie să fie deopotrivă respinsă. Astfel, la momentul în care părțile la compromisul extrajudiciar au convenit să stingă pretențiile și obligațiile reciproce, acestea au convenit că o asemenea valoare putea să fie considerată o „compensație pecuniară rezonabilă” în vederea evitării procedurilor arbitrale și judiciare de mai mulți ani, cu o finalitate nesigură (a se vedea punctul F din preambulul compromisului menționat). Astfel, asemenea creanțe au fost evaluate cifric și, așadar, au fost exigibile de la data publicării legii de ratificare a compromisului respectiv. În plus, trebuie să se arate că la punctele D și E din preambulul acestui compromis au fost identificate creanțele respective, și anume, pe de o parte, pretențiile pe care statul le-a avansat în legătură cu neexploatarea minelor și cu lipsa depunerii unor studii noi pentru constituirea și funcționarea noii entități de metalurgie a aurului, precum și cele referitoare la neîndeplinirile obligațiilor (constatate sau neconstatate) rezultate din legislația privind protecția mediului și, pe de altă parte, pretențiile TVX Hellas întemeiate pe declarațiile de asigurare privind garanția și acordarea tuturor autorizațiilor și acordurilor necesare pentru buna funcționare a acestor mine și în special a celor referitoare la prejudiciile cauzate de pierderea capitalurilor de investiții.

114 Așadar, deși nu se poate exclude în principiu că valoarea de 11 milioane de euro reprezintă în egală măsură valoarea justă de piață a bunurilor transferate ulterior de Republica Elenă către Ellinikos Chrysos, nu este posibil să se afirme că această valoare nu avea legătură cu compensația creanțelor existente între Republica Elenă și TVX Hellas. Având în vedere cele de mai sus și, de asemenea, fără a săvârși erori de fapt, în considerentele (53)-(55) ale deciziei atacate, Comisia a reținut că această valoare rezulta din schimbul de creanțe reciproce dintre cele două părți la compromisul extrajudiciar.

115 Astfel, în lipsa unor argumente detaliate ale reclamantelor care să permită concluzia că rezultatul compensării creanțelor putea să reflecte valoarea de piață reală a minelor, întrucât creanțele reciproce care a făcut obiectul schimbului dintre părți ar constitui componente ale valorii obiective a activelor vândute și, așadar, ale prețului acestora, Comisiei nu i se poate imputa că a reținut în considerentul (54) al deciziei atacate că acest schimb de creanțe nu era reprezentativ pentru valoarea activelor vândute.

116 În aceste împrejurări, trebuie să se considere că Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere refuzând să țină seama de comportamentul grupului Kinross/TVX Hellas în cadrul aplicării principiului investitorului privat ca punct de referință pentru evaluarea activelor transferate prin contractul în litigiu.

117 Aceeași concluzie se aplică, în al doilea rând, în privința argumentului Republicii Elene potrivit căruia un investitor privat, în contextul concret al vânzării minelor, s-ar preocupa să garanteze buna funcționare a minelor și, în consecință, cerințele de protecție a mediului și a locurilor de muncă ar trebui să fie luate în considerare la estimarea valorii minelor respective. În această privință, pe de o parte, trebuie să se sublinieze că din textul contractului în litigiu nu reiese că statul elen a dorit, prin intermediul tranzacției cu Ellinikos Chrysos, să controleze transferul răspunderilor în domeniile mediului și social de la fostul proprietar la noul proprietar sau că a trebuit să acționeze cu rapiditate pentru a evita agravarea daunelor produse mediului sau a problemelor sociale. Dimpotrivă, statul elen a prevăzut în contractul menționat o clauză care descarcă în întregime Ellinikos Chrysos de orice răspundere pentru daunele produse mediului sau terților survenite înainte de publicarea legii de ratificare a contractului sau ale căror cauze generatoare erau anterioare acestei publicări. O descărcare completă este prevăzută în cazul denunțării contractului în litigiu în privința răspunderilor survenite după semnarea contractului (a se vedea articolul 1.3 din acest contract).

118 În al treilea rând, trebuie respinsă și argumentația Republicii Elene potrivit căreia, prin faptul că a intervenit în tranzacția în discuție, ar fi redus pierderile ce i-ar fi revenit, care ar fi decurs din încetarea completă a funcționării minelor Cassandra. Astfel, faptul că operațiunea este rezonabilă pentru autoritățile publice sau pentru întreprinderea publică care acordă ajutorul nu exonerează de verificarea dacă măsurile în cauză conferă întreprinderii beneficiare un avantaj economic pe care nu l-ar fi obținut în condiții normale de piață și, în consecință, nu este suficient pentru a face măsura în discuție conformă cu criteriul investitorului privat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2010, Grecia și alții/Comisia, T-415/05, T-416/05 și T-423/05, Rep., EU:T:2010:386, punctele 213 și 214).

119 În al patrulea rând, argumentul Ellinikos Chrysos, în contextul acestui motiv, prin intermediul căruia se invocă existența unei erori de fapt privind înscrierea la pierderi, în raportul anual al grupului Kinross/TVX Hellas, a investiției realizate în minele Cassandra este de asemenea lipsit de pertinență.

120 Pe de o parte, acesta se suprapune argumentului pretinsei erori în cadrul aplicării criteriului investitorului privat, întrucât, la estimarea valorii de piață a activelor cedate, astfel cum este analizată la punctele 110-116 de mai sus, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare comportamentul investitorului real, grupul Kinross/TVX Hellas. Pe de altă parte, astfel cum Comisia a subliniat în mod corect în considerentul (52) al deciziei atacate, valoarea contabilă a unei societăți nu este echivalentă întotdeauna cu valoarea de piață atunci când se ridică problema estimării unor active în vederea stabilirii prețului acestora într-o vânzare (a se vedea în acest sens Hotărârea Grecia și alții/Comisia, punctul 118 de mai sus, EU:T:2010:386, punctele 307-309).

121 Prin urmare, în lipsa unor elemente care ar putea demonstra corespondența dintre valoarea contabilă a activelor cedate în cadrul vânzării în litigiu și valoarea de piață, Comisiei nu i se poate imputa că nu a luat în considerare această valoare în cuprinsul considerentului (52) al deciziei atacate.

122 În al cincilea rând, în ceea ce privește critica reclamantelor referitoare la o eroare de calcul al valorii minelor transferate prin contractul în litigiu, trebuie amintit cu titlu introductiv că, în considerentul (68) al deciziei atacate Comisia oferă explicații cu privire la faptul că a examinat valoarea fiecăreia dintre cele trei exploatări miniere în discuție în funcție de două aspecte, și anume, pe de o parte, valoarea minei, care trebuie să se bazeze pe factorii economici existenți la momentul vânzării în litigiu, și, pe de altă parte, capacitatea de funcționare a minei, care permite realizarea acestei valori.

123 În această privință, Ellinikos Chrysos contestă posibilitatea Comisiei de a fi efectuat un calcul distinct pentru fiecare dintre cele trei exploatări miniere în discuție. În acest scop, aceasta se întemeiază, în ședință, pe hotărârea nr. 1492/13, pronunțată de Symvoulio tis Epikrateias la 17 aprilie 2003, prin care s-a declarat că minele Cassandra constituiau o entitate unică și indivizibilă. Tribunalul apreciază că un

asemenea argument nu este fondat, întrucât omite împrejurarea că valoarea globală a minelor respective este doar suma valorii fiecăreia dintre ele, iar valoarea negativă a uneia dintre aceste exploatări miniere afectează valoarea pozitivă a celorlalte.

124 În ceea ce privește, în primul rând, calculul valorii fiecăreia dintre exploatările miniere în discuție, trebuie să se facă trimitere la punctele 100-109 de mai sus.

125 În ceea ce privește, în al doilea rând, valoarea terenurilor în discuție, trebuie amintit că, printre alte active, contractul în litigiu transferă un număr mare de bunuri imobile și terenuri, construibile, neconstruibile și agricole (a se vedea articolul 1 din partea A din contract). În considerentul (81) al deciziei atacate, Comisia califică aceste terenuri ca fiind active ale întreprinderii miniere, iar nu bunuri imobile în sensul larg al termenului, din cauza caracteristicilor specifice ale activităților miniere. Reclamantele susțin că, întrucât minele Cassandra nu erau în activitate la momentul vânzării în litigiu, aceste terenuri aveau o valoare redusă, din cauza imposibilității utilizării lor.

126 În această privință, trebuie să se arate că, în considerentul (81) al deciziei atacate, Comisia a apreciat raportul de expertiză ca fiind punctul de referință pentru evaluarea terenurilor respective, considerându-le active separate de mine, admițând totodată că nu puteau fi utilizate în alte scopuri decât activitatea minieră. Această apreciere trebuie confirmată, întrucât terenurile respective constituie elemente de patrimoniu suplimentare cu o valoare intrinsecă, care poate fi estimată din punct de vedere economic.

127 În plus, întrucât raportul de expertiză s-a întemeiat pe datele prezentate de Ellinikos Chrysos pentru estimarea valorii minelor respective și nu a constituit, așadar, o evaluare cu adevărat independentă, Comisia a analizat valoarea terenurilor în discuție, astfel cum a fost indicată în acest raport, ‚care a corespuns valorii de 6 milioane de euro, recurgând în special la prețul plătit pentru cumpărarea lor de către TVX Hellas în anul 1995 și adaptând acest preț în funcție de indicele general al prețurilor la producția industrială în perioada cuprinsă între anii 1995 și 2003 [a se vedea considerentele (84)-(86) ale deciziei atacate].

128 Prin această metodă, Comisia a ajuns la o valoare de 3,5 milioane de euro în privința terenurilor cumpărate de TVX Hellas în anul 1995 și la 1,1 milioane de euro în privința celor 70 de terenuri suplimentare cumpărate de această societate după anul 1995. Valoarea acestora din urmă s-a întemeiat pe situațiile financiare ale acestei societăți, iar Comisia a considerat prețul care a fost menționat în acestea ca fiind reprezentativ într-o economie de piață, deoarece a fost stabilit de piață [a se vedea considerentul (88) al deciziei atacate]. Valoarea globală astfel obținută, de 4,6 milioane de euro, a fost ajustată în funcție de indicele general din Grecia al prețurilor la producția industrială pentru perioadele 1995-2003 și 1998-2003, atingând astfel rezultatul de 5,9 milioane de euro. Comisia a obținut, așadar, o valoare foarte apropiată de cea propusă de raportul de expertiză și, prin urmare, a considerat-o reprezentativă pentru valoarea de piață în luna decembrie 2003 [a se vedea considerentele (89) și (90) ale deciziei atacate].

129 Or, pe de o parte, înseși autoritățile elene au admis în cursul procedurii administrative că ar putea fi luată în considerare valoarea terenurilor, definită cu ocazia licitației din anul 1995 [a se vedea considerentul (87) al deciziei atacate].

130 Pe de altă parte, un asemenea demers se conformează jurisprudenței, care recunoaște că costurile unei achiziții pot furniza o informație secundară sau indirectă cu privire la valoarea unui teren (Hotărârea din 10 aprilie 2003, Scott/Comisia, T-366/00, Rec., EU:T:2003:113, punctul 106, neafectată de recurs cu privire la acest aspect). În speță, Comisia a utilizat efectiv prețul plătit de TVX Hellas la momentul cumpărării terenurilor în anul 1995, pentru a verifica și pentru a confirma valoarea acestora estimată deja de raportul de expertiză, după cum se arată în considerentul (86) al deciziei atacate.

131 În această privință, critica referitoare la aplicarea de către Comisie a indicelui general de prețuri la producția industrială în vederea adaptării valorii terenurilor în discuție la inflația intervenită până în anul 2003, întrucât acesta s-ar aplica bunurilor industriale, iar nu terenurilor pe care sunt produse aceste bunuri, nu este convingătoare. Astfel, pe de o parte, Comisia avea obligația să examineze valoarea terenurilor respective nu în anul 1995, ci efectiv la momentul vânzării în litigiu, în anul 2003, și, pe de altă parte, întrucât nu exista un index al prețurilor terenurilor industriale, Comisia avea obligația fie să aplice indicele prețurilor bunurilor imobile comerciale, fie indicele general al prețurilor la producția industrială, care a fost utilizat în speță. În plus, trebuie să se arate că această opțiune a fost mai degrabă favorabilă reclamantelor, întrucât a determinat în final un preț mai mic decât cel care ar fi rezultat după aplicarea indicelui prețurilor bunurilor imobile comerciale. În asemenea împrejurări, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, Comisia a utilizat indicele general al prețurilor la producția industrială. Prin urmare, trebuie să se considere că, în speță, Comisia a furnizat o valoare a terenurilor corespunzătoare, cu o precizie suficientă, valorii lor din luna decembrie 2003, astfel cum impune jurisprudența aplicabilă (Hotărârea Scott/Comisia, punctul 130 de mai sus, EU:T:2003:113, punctul 100).

132 Ținând seama de cele de mai sus, trebuie respinsă critica reclamantelor în ceea ce privește calculul valorii terenurilor în discuție.

133 În ceea ce privește, în al treilea rând, valoarea rezervelor de minereu în discuție, trebuie să se arate că, prin contractul în litigiu, statul elen a cedat Ellinikos Chrysos, pe de o parte, rezerve de minereu de aur și, pe de altă parte, zăcăminte de alte concentrate de minereu (plumb și zinc).

134 În ceea ce privește rezervele de minereu aurifer, în cadrul deciziei atacate, Comisia admite că valoarea rezervelor de aur era negativă la momentul vânzării în litigiu din cauza raportului preț/cost, luând în considerare prețul aurului relativ scăzut și cheltuielile conexe de transport și de tratare a concentratelor de aur, calculate în considerentul (92) al deciziei. În plus, Comisia subliniază că raportul de expertiză nu evaluează valoarea minereurilor de aur. Prin urmare, Comisia concluzionează în sensul imposibilității de a calcula această valoare [a se vedea considerentul (93) al deciziei atacate].

135 Astfel, în ceea ce privește rezervele de minereu de aur, Comisia consideră că un investitor avizat nu le-ar trata în vederea evitării unor pierderi și, prin urmare, valoarea lor nu ar fi negativă, ci nulă. Totuși, Republica Elenă a evidențiat că concentratele de aur au un conținut de arsenic de aproape 10 % și că, în cazul în care nu pot fi comercializate, sunt clasificate drept deșeuri periculoase, ale căror tratare și gestionare sunt obligatorii, în temeiul Directivei 2006/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind gestionarea deșeurilor din industriile extractive (JO L 102, p. 15, Ediție specială, 15/vol. 16, p. 3). Cu toate acestea, Comisia a arătat în mod întemeiat că la calcularea valorii minelor costurile de mediu fuseseră luate deja în considerare și că, prin urmare, nu era necesară deducerea acestora a doua oară în cadrul evaluării rezervelor respective.

136 În ceea ce privește celelalte concentrate de minereu care se află în zăcămintele cedate, Comisia s-a întemeiat pe estimarea, cuprinsă în raportul de expertiză, a concentratelor existente la 30 iunie 2004, pe baza metodei standard de calcul utilizate pentru plata metalelor care dau randamentul net al unei uzine metalurgice [a se vedea considerentele (95) și (96) ale deciziei atacate]. În continuare, Comisia a înmulțit cantitățile de minereu (comunicate de Ellinikos Chrysos) în luna decembrie 2003 cu prețul metalelor, astfel cum a fost indicat în cotațiile Bursei metalelor, determinând o valoare de 3 milioane de euro. În plus, Comisia a precizat că, întrucât zăcămintele au fost vândute de către Ellinikos Chrysos în luna decembrie 2004, și anume după întocmirea raportului menționat, nu exista nicio altă vânzare contemporană vânzării în litigiu care ar fi putut să fie luată în considerare în vederea efectuării unei analize comparative. Prin urmare, calculul Comisiei nu este viciat de o eroare vădită în această privință.

137 În ceea ce privește argumentul Republicii Elene potrivit căruia, în esență, la momentul vânzării către Ellinikos Chrysos, cantitățile de minereuri care se găseau în zăcămintele cedate ar fi fost mai mici decât cele estimate în raportul de expertiză, acesta trebuie respins, întrucât Comisia nu a avut cunoștință despre acesta pe parcursul procedurii administrative. Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, legalitatea unei decizii în materia ajutoarelor de stat trebuie să fie apreciată în funcție de elementele de care Comisia dispunea la momentul la care a adoptat-o (a se vedea Hotărârea din 20 martie 2013, Rousse Industry/Comisia, T-489/11, EU:T:2013:144, punctul 33 și jurisprudența citată), iar un reclamant nu poate invoca în fața instanței elemente de fapt care nu au fost invocate în cursul procedurii precontencioase prevăzute la articolul 108 TFUE. De asemenea, Comisiei nu i se poate imputa că nu ar fi ținut seama de eventualele elemente de fapt sau de drept care i-ar fi putut fi prezentate în cursul procedurii administrative, dar care însă nu i-au fost prezentate, întrucât Comisia nu are obligația de a examina din oficiu și prin extrapolare elementele care i-ar fi putut fi prezentate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 2012, Wam Industriale/Comisia, T-303/10, EU:T:2012:505, punctul 119 și jurisprudența citată).

138 Prin urmare, prezenta critică trebuie să fie respinsă, întrucât se referă la eroarea de calcul al valorii celorlalte concentrate de minereu care se află în zăcămintele cedate.

139 În lumina tuturor considerațiilor de mai sus, trebuie respins în totalitate al doilea aspect al primului motiv, referitor la prima măsură de ajutor de stat, întrucât Tribunalul nu a constatat nici o eroare vădită de apreciere în privința aplicării criteriului investitorului privat, nici o altă eroare, de fapt sau de calcul, privind aplicarea articolului 107 alineatul (1) TFUE.

– Cu privire la primul aspect, referitor la o eroare de apreciere a condiției utilizării resurselor de stat

140 Reclamantele susțin în esență că, întrucât a afirmat în considerentul (106) al deciziei atacate că Republica Elenă a avut rolul de vânzător, iar nu rolul de simplu intermediar care acționează în interes public, Comisia ar fi apreciat în mod greșit situația de fapt și, în consecință, ar fi considerat în mod eronat că a fost îndeplinit criteriul resurselor de stat. Astfel, pe de o parte, operațiunea ar fi fost constituită, în realitate, de contracte „în oglindă”, „consecutive” sau „cu garanții” între întreprinderi private, iar statul elen ar fi avut, așadar, rolul unui simplu intermediar în vederea căutării unui cumpărător și a garantării unei funcționări continue a minelor care să se conformeze unei protecții constante a mediului și menținerii locurilor de muncă în regiune.

141 Pe de altă parte, fondurile utilizate pentru plata prețului vânzării în litigiu a minelor Cassandra și care a fost plătit direct TVX Hellas, în temeiul articolului 2 din contractul în litigiu, nu ar constitui o pierdere directă a resurselor de stat care să poată fi imputabilă statului elen, întrucât nu a avut loc, direct sau indirect, un transfer de resurse ale statului, în sensul jurisprudenței relevante.

142 În plus, potrivit Republicii Elene, rolul de simplu intermediar avut în cadrul tranzacției în litigiu ar fi confirmat de poziția adoptată în această privință de Unitatea „Legislația achizițiilor publice” a Direcției „Achiziții publice” din cadrul Direcției Generale „Piața internă și serviciile”, într-o scrisoare adresată la 21 septembrie 2009 secretarului general al Ministerului Dezvoltării elen ca răspuns la cererea acestuia prin care a solicitat să se stabilească dacă acest contract în litigiu se încadra în domeniul de aplicare al dreptului achizițiilor publice. Această luare de poziție ar confirma și faptul că dreptul Uniunii nu impune nicio obligație de a realiza o licitație pentru vânzarea unor mine.

143 Ellinikos Chrysos adaugă că faptul că activele în discuție sau suma de 11 milioane de euro nu au fost niciodată înscrise în bugetul statului elen ar face imposibilă, potrivit dreptului elen, recuperarea ajutorului, astfel cum se dispune în decizia atacată. Astfel, statul elen ar trebui să adopte o nouă legislație specifică în vederea respectării obligației de recuperare.

144 În opinia Republicii Elene, pentru a califica drept ajutor de stat prețul de vânzare al minelor Cassandra, nu este suficient ca acest preț să fie inferior valorii de piață, ca statul elen să fi dobândit, într-un interval virtual, proprietatea activelor TVX Hellas înainte de a le transfera către cumpărătorul Ellinikos Chrysos și ca statul elen să fi controlat toate aceste tranzacții și să le fi ratificat prin lege.

145 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

146 În ceea ce privește condiția utilizării resurselor de stat și, așadar, a imputabilității măsurii respective statului, din jurisprudența Curții reiese că, pentru ca avantajele să poată fi calificate drept ajutoare în sensul articolului [107] alineatul (1) [TFUE], acestea trebuie, pe de o parte, să fie acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat (a se vedea Hotărârea din 16 mai 2002, Franța/Comisia, C-482/99, Rec., EU:C:2002:294, punctul 24 și jurisprudența citată).

147 Pe de altă parte, avantajul trebuie să rezulte dintr-un transfer al resurselor de stat. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, numai avantajele acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat sau care reprezintă o sarcină suplimentară pentru stat trebuie considerate ajutoare în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea din 19 martie 2013, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, C-399/10 P și C-401/10 P, Rep., EU:C:2013:175, punctul 99 și jurisprudența citată). Aceste două condiții sunt distincte și cumulative (Hotărârea din 5 aprilie 2006, Deutsche Bahn/Comisia, T-351/02, Rec., EU:T:2006:104, punctul 103).

148 În această privință, nu este necesar să se stabilească în toate cazurile că a avut loc un transfer de resurse de stat pentru ca avantajul acordat uneia sau mai multor întreprinderi să poată fi considerat ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Astfel, sunt printre altele considerate ajutoare intervențiile care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, în acest mod, fără să fie subvenții în sensul strict al termenului, au aceeași natură și efecte identice (Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctele 100 și 101 și jurisprudența citată).

149 Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 107 alineatul (1) TFUE definește intervențiile de stat în funcție de efectele lor (a se vedea Hotărârea din 5 iunie 2012, Comisia/EDF, C-124/10 P, Rep., EU:C:2012:318, punctul 77 și jurisprudența citată, și Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctul 102).

150 Astfel, o intervenție de stat susceptibilă atât să pună întreprinderile cărora li se aplică într-o situație mai favorabilă decât a altora, cât și să creeze un risc suficient de concret de realizare, în viitor, a unei sarcini suplimentare pentru stat poate greva resursele de stat (a se vedea Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctul 106 și jurisprudența citată).

151 În plus, Curtea a precizat că avantajele acordate sub forma unei garanții de stat pot implica o sarcină suplimentară pentru stat (Hotărârea din 1 decembrie 1998, Ecotrade, C-200/97, Rec., EU:C:1998:579, punctul 43, Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV, C-275/10, Rep., EU:C:2011:814, punctele 39-42, și Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctul 107).

152 Pe de altă parte, reiese din jurisprudență că, în condițiile în care, din punct de vedere economic, modificarea condițiilor pieței, care generează un avantaj indirect unor întreprinderi, este rezultanta pierderii unor resurse de către autoritățile publice, nici chiar intervenția unei decizii autonome a investitorilor nu poate duce la eliminarea legăturii existente între pierderea de resurse menționată și avantajul de care beneficiază întreprinderile în cauză (Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctul 108).

153 În consecință, în vederea constatării existenței unui ajutor de stat, Comisia trebuie să stabilească o legătură suficient de directă între, pe de o parte, avantajul acordat beneficiarului și, pe de altă parte, o diminuare a bugetului de stat sau chiar un risc economic suficient de concret de sarcini care îl grevează (Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții și Comisia/Franța și alții, punctul 147 de mai sus, EU:C:2013:175, punctul 109).

154 În speță, este cert că contractul în litigiu, din care rezultă avantajul în favoarea Ellinikos Chrysos, a fost convenit între aceasta din urmă și statul elen. În cadrul acestui contract, statul elen, în calitate de vânzător, își asumă un anumit număr de obligații și de drepturi față de cealaltă parte contractantă, precum cele care rezultă din articolele 1.3, 3.3 și 4 din contractul menționat. Prin urmare, trebuie să se constate că avantajul care rezultă din acest contract poate fi imputat statului elen, întrucât acesta este inițiator, semnatar și garant.

155 În ceea ce privește faptul că avantajul este acordat în mod direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat, trebuie să se arate, în primul rând, că vânzarea în litigiu, și anume revânzarea minelor Cassandra către Ellinikos Chrysos la un preț inferior prețului pieței, implică o reducere a veniturilor statului elen în raport cu cele pe care ar fi putut să le obțină și, așadar, o pierdere de resurse. Această împrejurare presupune, în sine, un avantaj pentru societatea care dobândește bunurile și o sarcină susceptibilă să greveze resursele statului. În al doilea rând, prin angajamentele asumate în temeiul articolelor 1.3., 3.3 și 4 din contractul în litigiu, ratificate prin articolele 52 și 53 din Legea elenă nr. 3220/2004, statul elen și-a expus bugetul unui risc de sarcini legate de eventualele acțiuni care urmează să fie realizate pentru a se conforma actelor cu putere de lege aplicabile în locul cumpărătorului. Aceste garanții date de statul grec creează un risc suficient de concret de realizare în viitor a unei sarcini suplimentare pentru stat, în sensul jurisprudenței citate la punctele 151 și 153 de mai sus.

156 În consecință, prin faptul că, în considerentele (105)-(107) ale deciziei atacate, a afirmat că a fost îndeplinit criteriul transferului resurselor de stat, Comisia nu a săvârșit o eroare.

157 Această concluzie nu este repusă în discuție de argumentele invocate de reclamante.

158 În primul rând, în ceea ce privește argumentul reclamantelor întemeiat pe existența unei operațiuni unice, constituită prin contracte cu garanții, între părți private, pe de o parte, trebuie să se arate că textele contractului în litigiu, precum și ale compromisului extrajudiciar se referă în mod expres la o dobândire a bunurilor în discuție de către statul elen [a se vedea punctul II literele a) și e) din compromisul extrajudiciar, precum și alineatul (3) litera a) al preambulului și articolul 1 din contractul în litigiu]. Astfel, statul elen a dobândit neîndoielnic bunurile respective pentru ca, ulterior, să transfere proprietatea către Ellinikos Chrysos. În plus, lipsa transcrierii bunurilor respective în cadastru, în numele statului, care a fost invocată de Ellinikos Chrysos pentru a demonstra că proprietatea acestora nu ar fi fost deținută temporar de statul elen, era prevăzută expres, prin excepție de la dispozițiile general aplicabile, la articolul 51 alineatul (2) litera (a) din Legea nr. 3220/2004. O asemenea dispoziție legală specială nu a avut totuși ca efect împiedicarea trecerii proprietății către statul elen. Astfel, dacă statul elen nu ar fi fost proprietar al bunurilor respective, nu ar fi putut să transfere către Ellinikos Chrysos proprietatea asupra acestora.

159 În al doilea rând, argumentul Republicii Elene privind lipsa unui transfer direct al resurselor de stat trebuie să fie de asemenea respins, întrucât se întemeiază pe o interpretare parțială și incorectă a jurisprudenței. Astfel, după cum s-a amintit la punctele 147-149 de mai sus, nu este necesar un transfer direct de resurse.

160 În sfârșit, trebuie respins argumentul Ellinikos Chrysos potrivit căruia recuperarea ajutorului ar fi imposibilă, întrucât statul elen ar trebui să adopte o nouă legislație specifică în acest scop, deoarece activele în discuție sau suma de 11 milioane de euro nu au fost niciodată înscrise în bugetul de stat. Astfel, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că singurul motiv pe care un stat destinatar al unei

decizii de recuperare a unui ajutor îl poate invoca pentru a justifica lipsa recuperării unui ajutor care este declarat incompatibil cu piața internă este cel întemeiat pe imposibilitatea absolută de a executa corect decizia prin care se dispune recuperarea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 mai 2005, Comisia/Grecia, C-415/03, Rec., EU:C:2005:287, punctul 35 și jurisprudența citată). Totuși, necesitatea eventuală de a se adopta o legislație specifică în acest scop nu constituie o asemenea imposibilitate absolută, ci se încadrează mai degrabă în obligația care revine statului respectiv de a coopera cu bună-credință în vederea depășirii dificultăților, cu respectarea deplină a dispozițiilor tratatului și în special a celor privind ajutoarele de stat (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Grecia, C-415/03, EU:C:2005:287, punctul 42).

161 Având în vedere cele de mai sus, trebuie respins ca nefondat primul aspect al primului motiv, referitor la prima măsură de ajutor.

– Cu privire la al treilea aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (cauza T-233/11)

162 În primul rând, Republica Elenă invocă o încălcare a regulilor de definire a pieței relevante în dreptul concurenței, în măsura în care Comisia ar fi inclus în aceasta metalele conținute în zăcăminte. În opinia sa, la momentul vânzării în litigiu, întrucât, dintre exploatările miniere în discuție, doar Stratoni era în stare de funcționare, iar aceasta producea numai minereuri de plumb și de zinc, vânzarea nu ar privi decât piața acestor minereuri.

163 În al doilea rând, Republica Elenă contestă constatarea Comisiei, expusă în considerentul (110) al deciziei atacate, potrivit căreia activitățile de extracție a zincului, a cuprului, a plumbului, a aurului și a argintului erau efectuate în 11 state membre, în plus față de Republica Elenă, și aceste produse făceau obiectul unor schimburi comerciale în întreaga Uniune. Astfel, această constatare putea să se refere numai la piața metalelor, care nu era piața relevantă corectă. Dimpotrivă, concurenții, producători de minereuri de plumb și de zinc (piața relevantă corectă) ar fi stabiliți în 6 state membre și, respectiv, în 5 state membre dintre cele 11 citate de Comisie, după cum menționează un raport intitulat „Olympias Marketing Study”. Pe de altă parte, influența exercitată de Ellinikos Chrysos asupra concurenței ar fi nesemnificativă, întrucât, în anul care a urmat vânzării în litigiu, producția acesteia a reprezentat doar 0,2 % din extracția minieră de zinc și doar 0,9 % din extracția minieră de plumb pe piața europeană. În sfârșit, această vânzare a avut ca efect creșterea producției de minereuri sus-menționate în cadrul Uniunii. Aceste minereuri ar acoperi doar 34 % și, respectiv, 54 % din potențialul metalurgic al Uniunii, deficitul fiind acoperit prin importuri din țări care nu fac parte din Uniune. Din această cauză, vânzarea ar fi favorizat și nu ar fi denaturat competitivitatea industriilor europene.

164 Comisia contestă argumentele Republicii Elene.

165 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în materia ajutoarelor de stat, cele două condiții de aplicare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, referitoare la efectul asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și la denaturarea concurenței, sunt, de regulă, legate indisolubil. În special, atunci când un ajutor acordat de un stat membru consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu cea a altor întreprinderi concurente în cadrul schimburilor intracomunitare, acestea din urmă trebuie considerate ca fiind influențate de ajutor (a se vedea Hotărârea din 30 aprilie 2009, Comisia/Italia și Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, punctul 52 și jurisprudența citată).

166 În plus, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, în cadrul aprecierii condițiilor de aplicare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, Comisia nu este obligată să demonstreze efectul real al ajutoarelor asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și o denaturare efectivă a concurenței, ci numai

să analizeze dacă aceste ajutoare sunt susceptibile să afecteze aceste schimburi și să denatureze concurența (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Italia/Comisia, C-372/97, Rec., EU:C:2004:234, punctul 44, și Hotărârea din 15 decembrie 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, Rec., EU:C:2005:774, punctul 54).

167 Incompatibilitatea unui ajutor cu piața internă trebuie, în definitiv, să fie constatată din momentul în care are sau este susceptibilă să aibă un efect asupra schimburilor comerciale intracomunitare și un efect de denaturare a concurenței existente în cadrul acestora (Hotărârea Unicredito Italiano, punctul 166 de mai sus, EU:C:2005:774, punctul 55).

168 În speță, în considerentul (110) al deciziei atacate, Comisia a arătat că sectorul de activitate a Ellinikos Chrysos, și anume cel al extracției de zinc, de cupru, de plumb, de aur și de argint, privea produse care circulau într-o largă măsură în cadrul pieței interne, că această activitate era realizată în 11 state membre, că ajutorul conferea un avantaj acestei societăți în raport de concurenții săi și, în concluzie, că exista un risc de denaturare a concurenței și un efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre.

169 Or, argumentele Republicii Elene prin care contestă definiția pieței relevante reținută de Comisie nu permit combaterea temeiniciei acestei concluzii. Astfel, este suficient ca Comisia să stabilească faptul că ajutorul în litigiu este de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, fără să fie necesar să se delimiteze piața relevantă (a se vedea Hotărârea din 15 iunie 2010, Mediaset/Comisia, T-177/07, Rep., EU:T:2010:233, punctul 146 și jurisprudența citată).

170 În ceea ce privește argumentul Republicii Elene referitor la un pretins caracter favorabil concurenței al primei măsuri de ajutor, întemeiat pe existența unor cantități insuficiente de materii prime pe piața europeană, acesta trebuie să fie respins ca inoperant. Într-adevăr, chiar dacă se presupune a fi adevărat, un asemenea element nu este susceptibil să contrabalanseze riscul de denaturare a concurenței rezultat din consolidarea poziției pe piață a Ellinikos Chrysos din cauza adoptării măsurii respective, întrucât, astfel cum s-a amintit la punctele 166 și 167 de mai sus, Comisia nu este obligată să demonstreze efectul real al ajutoarelor asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și o denaturare efectivă a concurenței.

171 Astfel, deși piața europeană este deficitară în ceea ce privește producția de minereuri, Ellinikos Chrysos ar beneficia în orice mod de un avantaj concurențial în raport cu alte întreprinderi miniere, întrucât s-ar afla în concurență pe piața internă cu celelalte întreprinderi miniere, fără a avea nevoie să recurgă la importul de minereuri menționate.

172 Având în vedere cele de mai sus, al treilea aspect a primului motiv, referitor la prima măsură de ajutor, trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la a doua măsură de ajutor

– Cu privire la primul aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unui avantaj (cauzele T-233/11 și T-262/11)

173 Reclamantele susțin că scutirea de taxe aplicată vânzării în litigiu a fost inferioară pragului *de minimis* în materia ajutoarelor de stat. În această privință, pe de o parte, impozitele pe transferul proprietății ar fi fost calculate pe baza eronată a valorii terenurilor în discuție, respectiv valoarea de 6 milioane de euro, care ar fi o cifră stabilită în mod arbitrar de European Goldfields. Pe de altă parte, impozitul pe cesiunea drepturilor miniere ar fi fost calculat pe baza eronată a valorii totale a minelor Cassandra, în locul doar al valorii drepturilor miniere, în mod contrar dispozițiilor cuprinse la articolul 173 alineatul 1 din Codul minier elen, care exclude valoarea exploatărilor miniere din baza de calcul al acestui impozit.

174 Ellinikos Chrysos adaugă că impozitele pe transferul proprietății nu erau datorate, având în vedere caracterul nedefinitiv al contractului în litigiu, articolele 3 și 4 din contract prevăzând obligația cumpărătorului de a pregăti un plan de afaceri, care nu a fost prezentat.

175 Comisia respinge aceste argumente.

176 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o măsură prin care autoritățile publice acordă anumitor întreprinderi o scutire fiscală care, deși nu presupune un transfer de resurse de stat, îi pune pe beneficiari într-o situație financiară mai favorabilă decât a celorlalți contribuabili constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 15 martie 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Rec., EU:C:1994:100, punctul 14, Hotărârea din 19 mai 1999, Italia/Comisia, C-6/97, Rec., EU:C:1999:251, punctul 16, și Hotărârea din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia, C-182/03 și C-217/03, Rec., EU:C:2006:416, punctul 87).

177 În speță, în considerentul (118) al deciziei atacate, Comisia a considerat că, în cadrul vânzării în litigiu, trebuiau plătite două impozite diferite, și anume, pe de o parte, un impozit pe transferul proprietății asupra minelor Cassandra, care, în conformitate cu Codul minier elen, era echivalent cu 5 % din prețul de vânzare a minelor respective, și, pe de altă parte, un impozit pe transferul proprietății terenurilor în discuție, care corespundea unei baze de 7 %-9 % din prețul vânzării acestora.

178 În ceea ce privește al doilea impozit, după cum s-a arătat la punctele 125-132 de mai sus, reclamantele nu au reușit să demonstreze săvârșirea de către Comisie a unor erori în calculul valorii terenurilor în discuție. Prin urmare, nu este eronată nici valoarea acestui impozit, întrucât a fost calculată pe această bază și a corespuns sumei de 0,54 milioane de euro [a se vedea considerentul (124) al deciziei atacate]. Or, o asemenea sumă depășește plafonul de 100 000 de euro pentru ajutoarele *de minimis* prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 69/2001 al Comisiei din 12 ianuarie 2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor *de minimis* (JO L 10, p. 30), în vigoare la momentul vânzării în litigiu. De aici rezultă că decizia atacată nu este viciată de erori privind existența unui element de ajutor, în privința scutirii de obligația de plată a impozitului pe transferul proprietății terenurilor în discuție.

179 O asemenea concluzie nu poate fi repusă în discuție prin argumentul Republicii Elene privind imposibilitatea de a utiliza terenurile în cauză în alte scopuri decât activitatea minieră. După cum s-a arătat la punctul 126 de mai sus, aceste terenuri trebuie considerate ca având o valoare proprie suplimentară în raport cu valoarea exploatărilor miniere în discuție, iar vânzarea acestora nu poate fi exonerată de obligația fiscală respectivă.

180 Întrucât la punctele 107-109 de mai sus s-a constatat că evaluarea minelor Cassandra a fost efectuată de Comisie fără săvârșirea unei erori, trebuie de asemenea să se concluzioneze că nu este afectat de erori nici calculul valorii impozitului datorat pentru transferul proprietății asupra minelor respective, care nu a fost plătit de Ellinikos Chrysos în conformitate cu articolul 5 al treilea paragraf și cu articolul 9 alineatul 5 din contractul în litigiu.

181 Astfel, o asemenea scutire prevăzută de o dispoziție legală, și anume articolul 52 din Legea elenă nr. 3220/2004 de ratificare a contractului în litigiu, constituie o măsură imputabilă statului și presupune atât un avantaj pentru cumpărătorul activelor care fac obiectul vânzării în litigiu, cât și o pierdere de resurse pentru bugetul de stat.

182 Întrucât Republica Elenă invocă faptul că doar „cesionarea drepturilor miniere” putea fi supusă unui impozit în temeiul dreptului minier elen (articolul 173 alineatul 1 din Codul minier elen), acest argument trebuie declarat inadmisibil, pe baza jurisprudenței amintite la punctul 137 de mai sus.

183 De asemenea, trebuie respins și argumentul Ellinikos Chrysos potrivit căruia impozitele pe transferul proprietății nu erau datorate, având în vedere caracterul nedefinitiv al contractului în litigiu. Astfel, în primul rând, din nicio dispoziție a contractului nu reiese că acesta avea un caracter provizoriu sau

nedefinitiv. În al doilea rând, dispozițiile invocate de Ellinikos Chrysos (articolele 3 și 4 din contract) prevăd doar clauze de reziliere a contractului, care permit încetarea efectelor sale, însă nu împiedică formarea sa. În al treilea rând, la articolul 9, acest contract prevede explicit că intră în vigoare de la data publicării în *Jurnalul oficial al Republicii Elene* a legii de ratificare a acestuia.

184 Având în vedere cele de mai sus, primul aspect al primului motiv trebuie respins și în ceea ce privește a doua măsură de ajutor.

– Cu privire la al doilea aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (cauza T-233/11)

185 Republica Elenă contestă existența unei amenințări de denaturare a concurenței în ceea ce privește a doua măsură de ajutor, referindu-se, în esență, la argumentele prezentate în cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv, referitor la prima măsură de ajutor.

186 Întrucât a doua măsură de ajutor este accesorie primei măsuri de ajutor și, în ceea ce privește pe aceasta din urmă, condiția existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre trebuie să fie considerată îndeplinită, această condiție trebuie considerată îndeplinită și în privința celei de a doua măsuri de ajutor, pentru aceleași motive ca cele invocate în răspuns la argumentele prezentate în cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv, referitor la prima măsură de ajutor, astfel cum sunt menționate la punctele 165-172 de mai sus.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe interpretarea eronată și pe aplicarea eronată a articolului 14 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 659/1999 și pe încălcarea principiilor proporționalității, cooperării loiale, securității juridice și protecției încrederii legitime (cauza T-233/11)

187 Republica Elenă, amintind textul articolului 14 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 659/1999, precum și conținutul documentului Comisiei din 7 iunie 2005 intitulat „Planul de acțiune privind ajutoarele de stat – ajutoare de stat mai puține și mai bine direcționate: foaie de parcurs pentru reforma ajutoarelor de stat 2005-2009” [COM(2005) 107 final], contestă legalitatea deciziei Comisiei prin care solicită recuperarea ajutorului, pentru motivul că și-ar depăși limitele puterii sale discreționare și ar încălca principiile proporționalității, cooperării loiale și protecției încrederii legitime. În această privință, Republica Elenă subliniază că cerința de a recupera 15,34 milioane de euro prezintă riscul suspendării unei investiții directe în Grecia de 850 de milioane de euro, restrângând astfel creșterea economică și concurența, în loc să le consolideze, într-o perioadă de criză economică majoră pentru această țară. Așadar, Comisia ar fi săvârșit o eroare în compararea amenințării de denaturare a concurenței cu efectele benefice ale continuării activităților în exploatările miniere în discuție, încălcând astfel principiile sus-menționate.

188 Comisia contestă aceste argumente.

189 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999 are următorul cuprins:

„Atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar […]. Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept [al Uniunii].”

190 Pe de altă parte, trebuie amintit că desființarea prin recuperare a unui ajutor ilegal este consecința logică a constatării nelegalității sale, deoarece scopul recuperării ajutoarelor acordate ilegal este de a permite restabilirea situației anterioare, determinând pierderea de către beneficiar a avantajului de

care a beneficiat efectiv pe piață în raport cu concurenții săi, iar situația anterioară plății ajutorului este restabilită (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2012, Comisia/Italia, C-243/10, Rep., EU:C:2012:182, punctul 35 și jurisprudența citată).

191 Rezultă de asemenea din această funcție a rambursării că, în general, în afara unor circumstanțe excepționale, Comisia nu poate încălca puterea discreționară de care dispune atunci când solicită statului membru să recupereze sumele acordate cu titlu de ajutoare ilegale, întrucât aceasta nu face decât să restabilească situația anterioară (Hotărârea din 9 septembrie 2009, Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, T-227/01-T-229/01, T-265/01, T-266/01 și T-270/01, Rep., EU:T:2009:315, punctul 373).

192 În primul rând, în ceea ce privește afirmația întemeiată pe o încălcare a principiului proporționalității, desigur, acesta impune ca actele instituțiilor Uniunii să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea scopului urmărit, fiind stabilit că, atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare (Hotărârea Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, punctul 191 de mai sus, EU:T:2009:315, punctul 374).

193 Totuși, recuperarea ajutoarelor ilegale, întrucât vizează restabilirea situației anterioare, nu poate, în principiu, să fie considerată drept o măsură lipsită de proporționalitate în raport cu obiectivele dispozițiilor tratatului în materia ajutoarelor de stat (a se vedea Hotărârea Diputación Foral de Álava și alții/Comisia, punctul 191 de mai sus, EU:T:2009:315, punctul 372 și jurisprudența citată).

194 În speță, trebuie să se constate că Republica Elenă se limitează să se refere la principiul proporționalității, fără a explica exact în ce măsură acesta ar fi fost încălcat, chiar dacă principiile amintite la punctele 192 și 193 de mai sus implicau o argumentație deosebit de convingătoare. Prin urmare, această critică trebuie respinsă ca inadmisibilă, având în vedere jurisprudența potrivit căreia articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991 impune o „expunere sumară a motivelor”, o asemenea cerință fiind impusă și în ceea ce privește criticile invocate în susținerea unui motiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2012, Arbos/Comisia, T-161/06, EU:T:2012:573, punctul 22 și jurisprudența citată), iar simpla invocare a unui principiu de drept al Uniunii, fără indicarea elementelor de drept și de fapt pe care se întemeiază această afirmație, nu îndeplinește cerințele articolului 44 alineatul (1) litera (c) din acest regulament de procedură (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2009, El Morabit/Consiliul, T-37/07 și T-323/07, EU:T:2009:296, punctul 27).

195 În al doilea rând, în ceea ce privește afirmația întemeiată pe o încălcare a principiului protecției încrederii legitime, în temeiul unei jurisprudențe constante, dreptul de a se prevala de principiul menționat aparține oricărui justițiabil care a fost determinat de o instituție a Uniunii să nutrească speranțe întemeiate ca urmare a unor asigurări precise pe care i le-ar fi furnizat (a se vedea Hotărârea din 21 iulie 2011, Alcoa Trasformazioni/Comisia, C-194/09 P, Rep., EU:C:2011:497, punctul 71 și jurisprudența citată). Constituie astfel de asigurări, indiferent de forma în care sunt comunicate, informațiile precise, necondiționate și concordante, emise de surse autorizate și de încredere. În schimb, nimeni nu poate invoca o încălcare a acestui principiu în lipsa unor asigurări precise care i-ar fi fost furnizate de administrație (a se vedea Hotărârea din 14 februarie 2006, TEA-CEGOS și alții/Comisia, T-376/05 și T-383/05, Rec., EU:T:2006:47, punctul 88 și jurisprudența citată).

196 Din acest principiu, aplicabil în special în materia controlului ajutoarelor de stat, în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 659/1999, rezultă că protecția încrederii legitime a beneficiarului ajutorului poate fi invocată, cu condiția ca acesta să dispună de asigurări suficient de precise, care decurg dintr-o acțiune pozitivă a Comisiei, care îi permit să aprecieze că o măsură nu constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 30 noiembrie 2009, Franța/Comisia, T-427/04 și T-17/05, Rep., EU:T:2009:474, punctul 261). În schimb, în lipsa unei poziții exprese adoptate de Comisie cu privire la o măsură care i-a fost notificată, tăcerea instituției nu poate, în temeiul

principiului protecției încrederii legitime a întreprinderii beneficiare a unui ajutor de stat, să se opună recuperării acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Demesa și Territorio Histórico de Álava/Comisia, C-183/02 P și C-187/02 P, Rec., EU:C:2004:701, punctul 44).

197 Desigur, posibilitatea beneficiarului unui ajutor ilegal de a invoca circumstanțe excepționale care au putut în mod legitim să determine încrederea sa în caracterul legal al acestui ajutor și să se opună, în consecință, restituirii acestuia nu poate fi exclusă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 1998, BFM și EFIM/Comisia, T-126/96 și T-127/96, Rec., EU:T:1998:207, punctul 70, Hotărârea din 5 august 2003, P & O European Ferries (Vizcaya) și Diputación Foral de Vizcaya/Comisia, T-116/01 și T-118/01, Rec., EU:T:2003:217, punctele 201 și 204, și Hotărârea Franța/Comisia, punctul 196 de mai sus, EU:T:2009:474, punctul 263].

198 În schimb, un stat membru ale cărui autorități au acordat un ajutor contrar normelor de procedură prevăzute la articolul 108 TFUE nu poate invoca protecția încrederii legitime a beneficiarilor ajutorului pentru a se sustrage obligației de a lua măsurile necesare pentru executarea unei decizii a Comisiei prin care este somat să recupereze acest ajutor. A admite o astfel de posibilitate ar însemna, astfel, ca dispozițiile articolelor 107 TFUE și 108 TFUE să fie private de orice efect util, întrucât autoritățile naționale ar putea astfel să se bazeze pe propriul comportament ilegal pentru a anula eficacitatea deciziilor luate de Comisie în temeiul dispozițiilor tratatului (Hotărârea din 20 septembrie 1990, Comisia/Germania, C-5/89, Rec., EU:C:1990:320, punctul 17, și Hotărârea din 1 aprilie 2004, Comisia/Italia, C-99/02, Rec., EU:C:2004:207, punctul 20). Statul membru respectiv nu poate invoca în aceleași scopuri nici principiul securității juridice (Hotărârea din 14 septembrie 1994, Spania/Comisia, C-278/92-C-280/92, Rec., EU:C:1994:325, punctul 76).

199 Astfel, Republica Elenă nu are temei să invoce principiul protecției încrederii legitime pentru a se opune recuperării ajutorului, întrucât a acordat ajutorul cu încălcarea normelor de procedură prevăzute la articolul 108 TFUE.

200 În al treilea rând, în ceea ce privește afirmația întemeiată pe o încălcare a principiului cooperării loiale, din cuprinsul articolului 4 alineatul (3) TUE reiese că, în temeiul acestui principiu, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.

201 Din principiul cooperării loiale s-a dedus că statul membru destinatar al unei decizii care îl obligă să recupereze ajutoarele ilegale trebuie să ia toate măsurile adecvate pentru a asigura executarea deciziei respective, în vederea recuperării efective a sumelor datorate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2012, Comisia/Italia, C-243/10, EU:C:2012:182, punctul 35 și jurisprudența citată). În schimb, acest principiu nu poate fi invocat pentru a exonera statul membru respectiv de recuperarea ajutoarelor menționate.

202 Astfel, după cum s-a amintit la punctul 190 de mai sus, desființarea prin recuperare a unui ajutor ilegal este consecința logică a constatării nelegalității sale, deoarece scopul recuperării ajutoarelor acordate nelegal este de a permite restabilirea situației anterioare. În plus, conform articolului 14 din Regulamentul nr. 659/1999, Comisia are obligația să impună statului membru luarea tuturor măsurilor necesare pentru recuperarea ajutorului ilegal dacă constată incompatibilitatea acestuia cu piața internă, cu excepția cazului în care recuperarea s-ar opune unui principiu general de drept al Uniunii. Pe de altă parte, în cadrul obligației de cooperare loială ce se impune reciproc Comisiei și statelor membre în cadrul punerii în aplicare a normelor tratatului în materia ajutoarelor de stat, statul membru în cauză are chiar obligația să calculeze cuantumul exact al ajutoarelor pe care urmează să le recupereze (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2014, Grecia/Comisia, T-52/12, EU:T:2014:677, punctul 197 și jurisprudența citată).

203 Prin urmare, trebuie să se considere că Republica Elenă nu poate invoca principiul cooperării loiale pentru a se sustrage de la obligația de a lua măsurile necesare în vederea executării unei decizii a Comisiei prin care este somată să recupereze ajutorul.

204 Pe de altă parte, Republica Elenă nu se poate prevala de documentul Comisiei din 7 iunie 2005 intitulat „Planul de acțiune privind ajutoarele de stat – ajutoare de stat mai puține și mai bine direcționate: foaie de parcurs pentru reforma ajutoarelor de stat 2005-2009” în cadrul prezentului motiv. În această privință, este suficient să se constate, după cum Comisia arată în mod întemeiat, că acest document constituie doar o foaie de parcurs pentru dezvoltarea politicii acesteia în materia ajutoarelor de stat, care nu are caracter constrângător în privința sa în cadrul aplicării articolului 107 TFUE și a instrumentelor care pun în aplicare această politică în mod punctual, precum regulamentele de exceptare pe categorii sau regulamentele privind ajutoarele pentru întreprinderile mici și mijlocii, ajutoarele pentru investiții cu caracter regional sau ajutoarele pentru ocuparea forței de muncă ori chiar liniile directoare și orientările adoptate de aceasta.

205 În plus, întrucât Republica Elenă invocă împrejurarea că recuperarea eventuală a ajutorului ilegal ar putea determina pierderea unei investiții directe pe teritoriul național, trebuie să se considere că o asemenea împrejurare, chiar dacă se presupune că este adevărată, ar fi putut să fie luată în considerare de Comisie în cadrul aprecierii compatibilității ajutorului cu piața internă, în temeiul articolului 107 alineatele (2) și (3) TFUE sau al liniilor directoare privind ajutoarele regionale, ajutoarele pentru protecția mediului sau ajutoarele pentru ocuparea forței de muncă. Cu toate acestea, Republica Elenă nu invocă nicio încălcare de către Comisie a dispozițiilor menționate.

206 Având în vedere toate cele de mai sus, al doilea motiv invocat de Republica Elenă trebuie respins.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o motivare insuficientă și contradictorie și pe încălcarea articolului 296 TFUE (cauza T-233/11)

207 Republica Elenă critică motivarea deciziei atacate în ceea ce privește patru chestiuni esențiale.

208 În primul rând, Republica Elenă consideră că, în considerentele (105)-(107) ale deciziei atacate, Comisia a motivat insuficient existența primei măsuri de ajutor, în sensul că nu a explicat în ce măsură fondurile cu caracter strict privat plătite de Ellinikos Chrysos direct către TVX Hellas constituiau o pierdere directă sau indirectă a resurselor statului elen care îi puteau fi imputate acestuia din urmă.

209 În al doilea rând, Republica Elenă susține că, în considerentele (117) și (123) ale deciziei atacate, Comisia nu a motivat suficient existența celei de a doua măsuri de ajutor și motivele pentru care a considerat ca fiind datorate atât impozitul pe transferul proprietății minelor Cassandra, cât și impozitul pe transferul proprietății terenurilor în discuție, în locul doar al primului impozit, omițând să își exprime poziția în această privință.

210 În al treilea rând, Republica Elenă susține că, în considerentul (126) al deciziei atacate, Comisia nu a explicat motivul pentru care regula *de minimis* nu ar putea să se aplice în mod distinct fiecăreia dintre măsurile de ajutor pe care le-a definit.

211 În al patrulea rând, Republica Elenă impută Comisiei aprecieri contradictorii și imprecise în ceea ce privește estimarea valorii minelor și luarea în considerare selectivă a evaluărilor cuprinse în raportul de expertiză, având în vedere:

— valoarea negativă a exploatării miniere Olympias, întemeindu-se pe aprecieri proprii, contrare științei și deontologiei, privind posibilitatea ca operatorul minelor să le facă să funcționeze, iar nu după cum cursul aurului este sau nu este avantajos [considerentul (69) al deciziei atacate];

— neluarea în considerare a costurilor de protecție a locurilor de muncă și de protecție a mediului și de menținere în inactivitate a exploatării miniere Stratoni, în mod diferit de cel în care a acționat în cazul exploatării miniere Olympias, deși aceste două exploatări miniere nu erau active la momentul vânzării în litigiu [considerentul (77) al deciziei atacate];

— luarea în considerare a prețului vânzării din anul 1995 la calcularea valorii terenurilor, iar nu la calcularea prețului global al vânzării în litigiu [considerentele (54)-(57), (86) și (87) ale deciziei atacate];

— definiția pieței relevante și a întinderii sale geografice, având în vedere distincția dintre metalele și minereurile produse în mod real în mine.

212 Comisia contestă argumentele Republicii Elene.

213 Reiese dintr-o jurisprudență constantă că conținutul obligației de motivare depinde de natura actului în cauză și de contextul în care a fost adoptat. Motivarea trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea, pe de o parte, instanței Uniunii să își exercite controlul de legalitate și, pe de altă parte, persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii adoptate pentru a putea să își apere drepturile și să verifice dacă decizia este întemeiată. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 296 TFUE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului său de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., EU:C:1998:154, punctul 63, și Hotărârea din 30 noiembrie 2011, Sniace/Comisia, T-238/09, EU:T:2011:705, punctul 37). În special, Comisia nu este obligată să ia poziție cu privire la toate argumentele invocate în fața sa de părțile interesate într-o procedură de control al ajutoarelor de stat. Este suficient ca aceasta să expună situația de fapt și considerațiile juridice care prezintă o importanță esențială în economia deciziei (Hotărârea din 1 iulie 2008, Chronopost și La Poste/UFEX și alții, C-341/06 P și C-342/06 P, Rep., EU:C:2008:375, punctul 96, și Hotărârea din 3 martie 2010, Freistaat Sachsen/Comisia, T-102/07 și T-120/07, Rep., EU:T:2010:62, punctul 180).

214 În plus, trebuie amintit că obligația de motivare reprezintă o normă fundamentală de procedură, care trebuie diferențiată de problema temeiniciei motivării, care ține de legalitatea pe fond a actului în litigiu (Hotărârea din 22 martie 2001, Franța/Comisia, C-17/99, Rec., EU:C:2001:178, punctul 35). Rezultă că, în măsura în care criticile reclamantelor urmăresc repunerea în discuție a temeiniciei deciziei atacate în privința acestor chestiuni, care, în plus, au fost examinate deja în cadrul primului motiv al prezentei acțiuni, ele trebuie considerate lipsite de pertinență în cadrul prezentului motiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 decembrie 2006, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid și Federación Catalana de Estaciones de Servicio/Comisia, T-95/03, Rec., EU:T:2006:385, punctul 107).

215 Astfel, în primul rând, prin invocarea motivării insuficiente a considerentului (106) al deciziei atacate, Republica Elenă urmărește, în realitate, să conteste temeinicia aprecierii Comisiei privind condiția resurselor publice și caracterul imputabil statului al măsurii de ajutor. Prin urmare, acest argument trebuie considerat inoperant în cadrul prezentului motiv. În orice ipoteză, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 208 de mai sus, Republica Elenă a avut posibilitatea să cunoască justificările măsurii luate pentru a-și putea apăra drepturile și să verifice dacă decizia era întemeiată și, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 146-156 de mai sus, Tribunalul a fost în măsură să își exercite controlul de legalitate a deciziei atacate în această privință. În temeiul jurisprudenței menționate la punctele 213 și 214 de mai sus, trebuie să se concluzioneze că decizia atacată este motivată suficient în această privință.

216 În al doilea rând, în ceea ce privește existența celei de a doua măsuri de ajutor și motivele pentru care Comisia a considerat ca fiind datorate atât impozitul pe transferul proprietății minelor Cassandra, cât și impozitul pe transferul proprietății terenurilor în discuție, trebuie să se observe, pe de o parte, că Comisia a explicat în mod suficient motivele pentru care era datorat primul impozit, referindu-se la valoarea pozitivă a minelor respective la momentul vânzării în litigiu.

217 Pe de altă parte, în considerentul (123) al deciziei atacate, Comisia a arătat că Republica Elenă a recunoscut că în toate cazurile de vânzări de terenuri se percepe un impozit de 7 %-9 %, indiferent dacă este vorba de vânzarea activelor unei întreprinderi sau a bunurilor aparținând unei persoane fizice. Or, în același considerent, Comisia a precizat că, în privința acestei chestiuni, a primit două scrisori de informare care se contrazic reciproc, și anume una de la Ministerul de Finanțe (competent în materie fiscală), iar cealaltă de la Ministerul Mediului (competent pentru sectorul minier). Cu toate acestea, Comisia a semnalat autorităților elene această contradicție, fără a primi însă un răspuns definitiv. Prin urmare, Comisia s-a întemeiat pe informațiile aflate la dispoziția sa, în special pe scrisoarea de informare primită de la Ministerul de Finanțe, în care se recunoaște aplicabilitatea unui asemenea impozit vânzării în litigiu.

218 Din cuprinsul punctului 217 de mai sus reiese că raționamentul Comisiei care a determinat-o să acorde mai degrabă prioritate unei cote de impozitare în raport cu altă cotă de impozitare rezultă în mod clar din decizia atacată și, așadar, nu este viciată de insuficiența motivării.

219 În al treilea rând, în ceea ce privește aplicabilitatea regulii *de minimis* în cazul uneia dintre cele două măsuri de ajutor, Republica Elenă urmărește, în realitate, să repună în discuție temeinicia deciziei atacate în această privință, care a fost analizată deja la punctul 178 de mai sus. În cadrul prezentului motiv, argumentele Republicii Elene referitoare la această chestiune trebuie, așadar, înlăturate.

220 În al patrulea rând, în ceea ce privește pretinsele aprecieri contradictorii și imprecise referitoare la estimarea valorii minelor și la luarea în considerare pretins selectivă a evaluărilor din raportul de expertiză, întrucât Republica Elenă urmărește să repună în discuție temeinicia aprecierii Comisiei, argumentul său este inoperant în cadrul analizei prezentului motiv. În plus, pe de o parte, Republica Elenă a putut să își prezinte apărarea în această privință și, pe de altă parte, Tribunalul a putut să își exercite controlul, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 105-109 de mai sus. Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că considerentele (75) și (76) ale deciziei atacate sunt suficient motivate.

221 În ceea ce privește pretinsa neluare în considerare, în decizia atacată, a costurilor de întreținere a exploatării miniere Stratoni, argumentul Republicii Elene se suprapune criticilor sale privind temeinicia calculului efectuat în privința valorii minelor Cassandra, care au fost analizate în special la punctele 100 și 102 de mai sus, și trebuie, așadar, să fie respins ca inoperant în cadrul prezentului motiv.

222 În ceea ce privește luarea în considerare, în vederea calculării valorii terenurilor în discuție, a prețului de vânzare din anul 1995 în locul prețului global al minelor Cassandra, trebuie să se constate că prin intermediul unui asemenea argument se urmărește, în realitate, să se conteste temeinicia aprecierii Comisiei, în privința căreia se face trimitere la punctele 90-109 și 116-130 de mai sus, astfel încât este inoperant în cadrul prezentului motiv.

223 În sfârșit, în ceea ce privește criteriul efectului asupra concurenței și asupra schimburilor comerciale dintre statele membre, Curtea a precizat că, chiar în cazul în care din împrejurările în care a fost acordat ajutorul ar rezulta că acesta ar fi de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, Comisia are obligația minimă să evoce aceste împrejurări în motivarea deciziei sale (Hotărârea din 6 septembrie 2006, Portugalia/Comisia, C-88/03, Rec., EU:C:2006:511, punctul 89, și Hotărârea Comisia/Italia și Wam, punctul 165 de mai sus, EU:C:2009:272, punctul 49).

224 Cu toate acestea, Comisia nu are obligația să analizeze nici cotele de piață, la nivel național sau european, ale întreprinderii beneficiare, nici poziția întreprinderilor concurente, nici fluxurile în schimburile comerciale de produse și servicii la prezentarea modului în care ajutorul denaturează concurența și afectează schimburile comerciale dintre state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 1998, Vlaams Gewest/Comisia, T-214/95, Rec., EU:T:1998:77, punctul 67, Hotărârea din 15 iunie 2005, Regione autonoma della Sardegna/Comisia, T-171/02, Rec., EU:T:2005:219, punctul 85, și Hotărârea din 6 septembrie 2006, Italia și Wam/Comisia, T-304/04 și T-316/04, EU:T:2006:239, punctul 64).

225 După cum s-a arătat la punctul 169 de mai sus, Comisia nu avea obligația să analizeze în detaliu metalele efectiv produse sau exportate la momentul vânzării în litigiu, întrucât, în cadrul examinării acestui criteriu, era suficient să se demonstreze și să se motiveze că ajutorul a consolidat poziția întreprinderii beneficiare pe piață în privința activității pe care urmărea să o întreprindă, astfel cum Comisia a procedat în considerentul (110) al deciziei atacate. În consecință, trebuie să se considere că decizia atacată este motivată suficient și în această privință.

226 În lumina considerațiilor sus-menționate, prezentul motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, pe încălcarea drepturilor procedurale, pe un abuz de putere, precum și pe încălcarea principiului bunei administrări și a obligației de examinare imparțială și diligentă (cauza T-262/11)

227 În cadrul prezentului motiv, Ellinikos Chrysos invocă, prin intermediul unei prime critici, o încălcare a dreptului său la apărare, în special a dreptului de acces la dosar și a dreptului de a fi ascultat, și a articolului 41 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, încălcări ce rezultă din nedezvăluirea identității autorului plângerii, element care ar fi important pentru ea în vederea pregătirii apărării și a contestării credibilității și a interesului legitim pe care un asemenea autor al plângerii l-ar putea invoca.

228 Prin intermediul unei a doua critici, Ellinikos Chrysos contestă admiterea, în cursul procedurii administrative, a Hellenic Mining Watch, în calitate de persoană interesată, astfel cum este definită la articolul 1 litera (h) din Regulamentul nr. 659/1999 și de jurisprudența constantă, în lipsa unui interes propriu al acestui organism care ar putea fi afectat prin acordarea ajutorului.

229 Prin intermediul unei a treia critici, Ellinikos Chrysos invocă un abuz de putere și încălcarea principiului bunei administrări și a obligațiilor de examinare diligentă și imparțială de către Comisie, care ar fi adoptat o metodă selectivă, parțială și arbitrară atunci când a analizat argumentele părților, prin denaturarea argumentelor sale și prin neluarea în considerare a situației de fapt. În susținerea argumentului prezentat, Ellinikos Chrysos citează un comunicat de presă pe care Comisia l-a dat publicității la 23 februarie 2011 și în care aceasta ar fi afirmat că decizia de constatare a existenței unui ajutor de stat se întemeia pe raportul de expertiză în care se estimase valoarea minelor Cassandra la 25 de milioane de euro, deși această valoare corespundea propriei sale estimări. Comisia ar fi corectat comunicatul de presă menționat în textul primului comunicat, fără a întocmi un corrigendum separat. În plus, procedura administrativă s-ar fi desfășurat în mod nelegal, cu încălcarea obligațiilor de examinare diligentă și imparțială, cu ignorarea valorii reale a bunurilor cedate, în pofida elementelor de probă suficiente existente în dosar.

230 Comisia contestă aceste critici.

231 Trebuie să se sublinieze că nicio dispoziție din procedura de control al ajutoarelor de stat nu rezervă un rol special, dintre persoanele interesate, beneficiarului ajutorului. De altfel, procedura de control al ajutoarelor de stat nu este o procedură deschisă „împotriva” beneficiarului ajutoarelor, care ar presupune ca acesta să se poată prevala de drepturi la fel de extinse ca dreptul la apărare propriu-zis.

Cu toate acestea, deși beneficiarul ajutorului nu are statutul de parte în procedură, jurisprudența i-a recunoscut anumite drepturi procedurale care sunt menite să îi permită să furnizeze informații Comisiei și să își susțină argumentele (Hotărârea Scott/Comisia, punctul 130 de mai sus, EU:T:2003:113, punctul 54).

232 Această jurisprudență conferă în mod esențial persoanelor interesate rolul de surse de informare pentru Comisie în cadrul procedurii administrative inițiate în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 22 octombrie 1996, Skibsværftsforeningen și alții/Comisia, T-266/94, Rec., EU:T:1996:153, punctul 256, și Hotărârea din 25 iunie 1998, British Airways și alții/Comisia, T-371/94 și T-394/94, Rec., EU:T:1998:140, punctul 59).

233 Ellinikos Chrysos, în calitate de beneficiar al măsurilor în discuție, a fost invitată să își prezinte observațiile și a putut să își facă cunoscut punctul de vedere cu privire la considerațiile Comisiei și ale statului membru în cauză și să furnizeze informații Comisiei, de care s-a ținut seama în mod corespunzător pe parcursul procedurii administrative. Prin urmare, trebuie să se considere că, în speță, Comisia i-a respectat în integralitate garanțiile procedurale.

234 În ceea ce privește prima critică, referitoare la nedezvăluirea identității autorului plângerii, trebuie să se arate că, după cum Comisia subliniază în mod întemeiat, nu există nicio dispoziție care să o oblige să dezvăluie persoanelor interesate identitatea autorului plângerii sau orice sursă de informații. Astfel, Ellinikos Chrysos nu are temei pentru a imputa Comisiei o neregularitate procedurală în această privință.

235 În ceea ce privește a doua critică, referitoare la admiterea în cursul procedurii administrative a Hellenic Mining Watch în calitate de persoană interesată, aceasta trebuie considerată inoperantă. Astfel, admiterea unui asemenea organism în calitate de persoană interesată rezultă în mod direct din cuprinsul articolului 108 alineatul (2) TFUE și nu afectează cu nimic statutul procedural al Ellinikos Chrysos și nici drepturile sale procedurale în cadrul procedurii menționate.

236 În ceea ce privește a treia critică, referitoare la pretinsul abuz de putere și la o încălcare a principiului bunei administrări și a obligațiilor de examinare diligentă și imparțială de către Comisie, trebuie să se constate în primul rând că, prin intermediul argumentelor sale insuficient detaliate, Ellinikos Chrysos nu reușește să demonstreze încălcarea de către Comisie a obligațiilor sale de diligență și de bună administrare. Astfel, din analiza pe fondul cauzei reiese că Comisia a evaluat în mod corect valoarea tuturor elementelor patrimoniale care fac obiectul vânzării în litigiu, a aplicat principiul investitorului privat și a utilizat toate informațiile de care dispunea pentru a-și îndeplini sarcina de a evalua în mod corect valoarea respectivă.

237 În al doilea rând, în ceea ce privește pretinsul abuz de putere săvârșit de Comisie, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, un act este afectat de un abuz de putere numai dacă rezultă, pe baza unor indicii obiective, pertinente și concordante, că a fost adoptat, în mod exclusiv sau cel puțin determinant, în alte scopuri decât cele invocate ori pentru a eluda o procedură special prevăzută de tratat pentru a răspunde circumstanțelor cauzei (a se vedea Hotărârea din 4 decembrie 2013, Comisia/Consiliul, C-121/10, Rep., EU:C:2013:784, punctul 81 și jurisprudența citată).

238 Or, afirmațiile Ellinikos Chrysos în această privință sunt foarte generale și nu sunt susținute. Aceasta se limitează, în esență, să invoce eroarea cuprinsă în comunicatul de presă dat publicității de Comisie la 23 februarie 2011 care, după cum recunoaște, a fost corectată în urma unei solicitări venite din partea sa. În asemenea împrejurări, trebuie să se considere că, în speță, cerințele prevăzute de jurisprudența invocată la punctul 237 de mai sus nu sunt îndeplinite în mod vădit.

239 În concluzie, al patrulea motiv trebuie respins ca nefondat și, prin urmare, ambele acțiuni trebuie respinse în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

240 În temeiul articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

1) Conexează cauzele T-233/11 și T-262/11 în vederea pronunțării hotărârii.

2) Respinge acțiunile.

3) În cauza T-233/11, Republica Elenă suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisia Europeană.

4) În cauza T-262/11, Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie.

Prek Labucka Kreuschitz

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 9 decembrie 2015.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei 2

1. Cadrul factual 2

2. Dispozițiile contractuale relevante 3

3. Procedura administrativă 4

4. Decizia atacată 5

Procedura și concluziile părților 7

În drept 8

1. Cu privire la admisibilitate 9

2. Cu privire la fond 10

Rezumatul motivelor de anulare 10

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o interpretare eronată și pe o aplicare eronată a articolului 107 alineatul (1) și a articolului 108 alineatul (2) TFUE, precum și pe mai multe erori de apreciere a faptelor privind existența unui ajutor de stat (cauzele T-233/11 și T-262/11) 11

Cu privire la prima măsură de ajutor 11

– Observații introductive 11

– Cu privire la al doilea aspect, referitor la o eroare de apreciere a condiției existenței unui avantaj 11

– Cu privire la primul aspect, referitor la o eroare de apreciere a condiției utilizării resurselor de stat 23

– Cu privire la al treilea aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (cauza T-233/11) 26

Cu privire la a doua măsură de ajutor 27

– Cu privire la primul aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unui avantaj (cauzele T-233/11 și T-262/11) 27

– Cu privire la al doilea aspect, referitor la o eroare în aprecierea condiției existenței unei denaturări a concurenței și a unui efect asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (cauza T-233/11) 29

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe interpretarea eronată și pe aplicarea eronată a articolului 14 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 659/1999 și pe încălcarea principiilor proporționalității, cooperării loiale, securității juridice și protecției încrederii legitime (cauza T-233/11) 29

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o motivare insuficientă și contradictorie și pe încălcarea articolului 296 TFUE (cauza T-233/11) 32

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, pe încălcarea drepturilor procedurale, pe un abuz de putere, precum și pe încălcarea principiului bunei administrări și a obligației de examinare imparțială și diligentă (cauza T-262/11) 35

Cu privire la cheltuielile de judecată 37